

Sjómannadagsblað Grindavíkur 2002

**Grindvíkingar! Róið á heimamið.
Verslið við ykkar eigin Sparisjóð.**

GRINDAVÍKURÚTIBÚ

**Sendum
sjómönum,
fiskvinnslufólki
og öðrum
Grindvíkingum
hamingju- og
heillaóskir á
sjómannadaginn**

Afgreiðslutími:

Mánuðaga-föstudaga
kl. 9:15 - 12:15 & 12:45 - 16:00.

*Sendum sjómönum,
fiskvinnslufólki og öðrum
Grindvíkingum hamingju- og
heillaóskir á sjómannadaginn*

Opið frá 10-12 og 13-17
alla virka daga
Sími: 426-7150 & 899 7140
Fax: 426-7151

Skrifstofa S.V.G.

Hafnargötu 9, sími 426-8400, fax 426-8405
Skrifstofan er opin alla virka daga frá 9-12.
Starfsmaður: Hermann M. Sigurðsson.

Stjórnin

Sjómannadagsblað Grindavíkur 14. árg. 2. júní 2002

Útgefandi:

Sjómannadagsráð Grindavíkur
Hermann M. Sigurðsson, formaður
Einar Einarsson, Viðar Geirsson, Róbert
Haflidason, Haukur G. Einarsson, Reynir
Sigurðsson, Róbert Scala, Ingi Órn Ingvarson og
Porsteinn G. Kristjánsson

Ritstjóri: Hinrik Bergsson

Ábyrgðarmaður: Hermann M. Sigurðsson

Prentun: Stapaprent

Forsíðumynd: Flaggskip flotans

Ljós. Hinrik Bergsson.

Verð í lausasölu kr. 1000,-

Efnisyfirlit

Hugvekja

Séra: Hjörður Magni Jóhannsson 6

Ávarp Ólafs Þórs Þorgeríssonar

Við vígslu nýs björgunarbaðs 9

Ávarp Einars Njálssonar

A sjómannadegi 2001, ... 11

Gullax á Íslandsmiðum

Porsteinn Sigurðsson, fiskifræðingur 18

Hátiðahöld sjómannadagsins

í Grindavík 8-10.júní 2001 20

Heiðurskarlar

Heiðranir á sjómannadaginn 10. júní 2001 22

Gamlar heiðranir

A sjómannadaginn 1982 23

Ekki að öðru að hverfa

Stiklað á stóru í sögu Hraðfrystihúss
Þorkötlustaða H.G. tók saman 28

Ótrúlegar breytingar

Gluggað í fundargerðir Hraðfrystihúss Þorkötlustaða 33

Grindavíkurbátar 1945 - 1960

Eftir Ólaf Rúnar Þorvarðarson 36

Vertiðarspjall

Sverrir Vilbergsson tók saman 56

Orsakakeðja

Eftir Dr. Guðrúnú Pétursdóttur forstöðumann
Sjávarútvegsstofnunar HÍ 58

I minningu skipverjanna

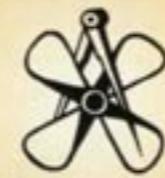
sem fórust með Grindvíkingi G.k. 39,
þann 18. janúar árið 1952 62

Skólavist Haustönn 2002

**Stýrimannaskólinn
í Reykjavík**

Upplæsingar í
síma 551 3194
frá kl. 08.00–16.00
Fax: 562 2750
Netfang:
styr@ismennt.is

Vélskóli Íslands

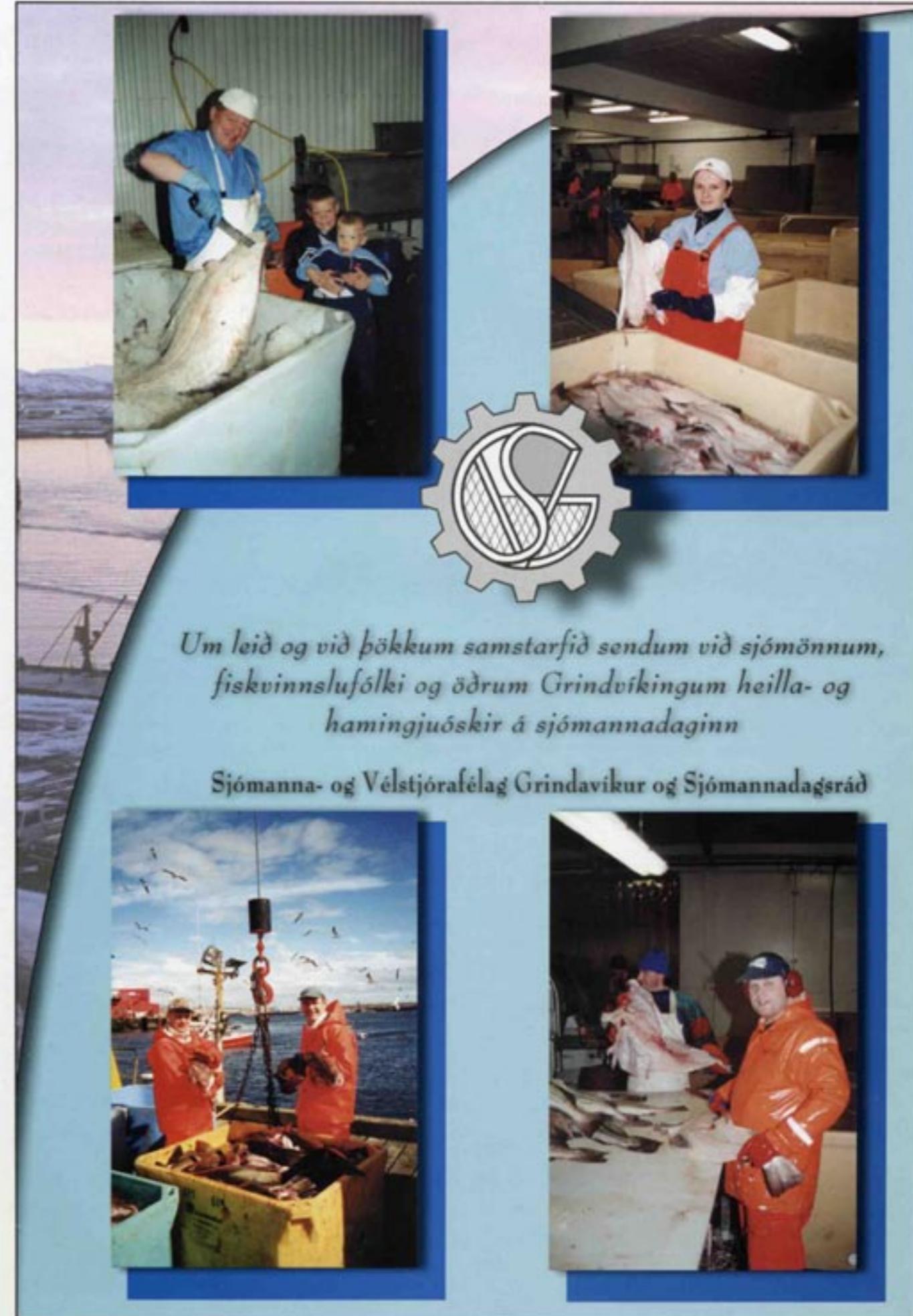
Upplæsingar í
síma 551 9755
frá kl. 08.00–16.00
Fax: 552 3760
Netfang:
vsi@velskoli.is

Umsóknarfrestur nemenda sem eru að ljúka grunnskólaprófi nú í vor miðast við flann tíma, flegar lokaeinkunnir fleirra liggja fyrir í viðkomandi skóla.

Heimavist

Umsækjendur um heimavist yngri en 18 ára framvísi skriflegu samflykki foreldra eða forrásamanns.

Umsóknarfrestur er til 10. júní

Yfir skrifbordi forstöðumanns annars elsta lúterska trúfélags höfuðborgarinnar og næst stærsta trúfélags landsins, Fríkirkjunnar í Reykjavík gnæfir gömul ljósmynd, mikið stakkud. Myndin skipar heiðurssess í húskynnum Fríkirkjunnar í Reykjavík því hún minnir á að margir af stofnendum og upphafsmönnum Fríkirkjunnar voru sjómenn og fjölskyldur sjómanna.

Myndin var tekin 15. mars árið 1941 þegar seinni heimstyrjöld geisaði og sýnir línuveiðarann Fróða kominn til hafnar í Reykjavík eftir heiftarlega skotáras þjóðverja.

Líkkistur fimm skipverja hjúpaðar íslenska fánanum sjást greinilega þar sem þær hafa varið lagðar í röð hlið við hlið þvert yfir þilfarið.

Orð sjómennasámsins reyndust sönn við þá heimkomu; „þegar hendir sorg við sjóinn, Syrgir, tregar þjóðin öll“

Í ofnaverðri myndinni sést Fríkirkjupresturinn Árni Sigurðsson standa ofan á löskuðu stýrishúsini þar sem hann flytur minningaráð yfir hinum látnu sjómönnum og þakkar Guði björgun þeirra sem áfram lifðu.

Myndin minnir á nán tengsl guðstrúar og sjómennsku.

Eins minnir hún á það hvað mörkin á milli lífs og dauða eru þunn og oft óareiðanleg.

Því hefur stundum verið haldið fram að nálægð sjómanna í starfi sínu, við lífsháskann og náttúruöflin geri þá trúáðri en aðra þá sem inna störf sín af hendi í öruggara umhverfi. Um það er ekki gott að dæma. En víst er að nálægðin við frumöfl náttúrunnar og lífsháskann hefur kennt mörgum manninum að þekkja takmörk sín og smæð sína og bera lotningu fyrir æðra valdi. Slík nálægð hefur kennt mörgum að gefa upp rétta og nákvæma staðarákvörðun í lífsins ólgusjó og er það almennt talið merki um vísdom og lífsþroska. Sú staðarákvörðun er þá gjarnan gefin þeirri tilkynningar skyldu eða því yfirvaldi sem öllum ber að tilkynna sig til og er það oft samtvinnad því að menn leitast við að hafa allt á hreinu gagnvart sínum nánustu og ástvinum, ef illa færi. Ef orðfæri kirkjunnar er notað um sömu hluti, þá er hér um að ræða bæn, idrun, fyrirgefningu og sáttargjörð.

Myndin minnir þann sem við áðurnefnt skrifbordi situr og hripar niður þessar línur að hann sjálfur er suðurnesjamaður og af togarasjómönnum kominn. Hann þjónaði sjálfur sem sóknarprestur í tveim sjávarplássum á Suðurnesjum í um það bil 12 ár og átti eitt sinn frænda sem gerði út frá Grindavík.

Suðurnesin eru í hugum margra ímynd mikilla andstæðna. Einskonar mörk eða mæri óliskra heima. Suður-

nesin hafa lengi verið og eru enn straumbrjótur ólgandi Atlantshafsins með straumum sínum og striðandi bylgjum.

Sjávarsýn Suðurnesjamanna er einstök. Ýmist ólgandi brimið eða sléttur sjór á kyrrlátum sumarnóttum þar sem út við ysta sjóndeildarhring himin og jörð sameinast.

Í sjómennasálminum segir:

Föðurland vort hálfir er hafið,
Helgað þúsund feðra dáð.
Þangað lífsbjörg þjóðin sótti,
Par mun verða striðið háð.
Yfir logn og banabylgju
bjarmi skín af Drottins náð.
Föðurland vort hálfir er hafið,
Hetjulífi og dauða skráð.

Suðurnesin hafa cinnig verið straumbrjótur erlendra menningaráhrifa af ýmsum toga. Nálægð varnarliðsins á Miðnesheiði hefur valdið því að straumar bandarískrar menningar hafa leikið um mannlífið og áhrifin hafa í senn baði verið niður brjótandi og óæskileg sem og uppbyggjandi og auðgandi.

Á Suðurnesjum hefjast ævintýraferðir okkar eyjaskeggja, þaðan fljúgum við á vit framandi heima. Þau hafa verið og eru enn sem gluggi út í hinn stóra heim, gluggi sem veitir okkur viðsýni og þekkingu.

Í þessum fáu orðum hefur verið dregið fram að það má vissulega sjá Suðurnesin sem mörk eða mæri óliskra þáttu eða jafnvel striðandi andstæðna. Híð sama mætti vissulega segja um land okkar Ísland og íslensku þjóðina en það á sérstaklega við um Suðurnes.

Nefnt hefur verið hvernig ólgandi Atlantshafið með straumum sínum og striðandi bylgjum brýtur á byggðu landi. Hér hafa verið nefnd tengsl

guðstrúar og sjómennsku, frumölin og lífsháskinn. Einnig mörk óliskra menningarheima og einmitt hér mætast himin og jörð.

Það er einmitt á mörkunum sem Guð mærir okkur. Þar sem andstæður takast á og skapandi spenna ríkir til uppbyggingar og vaxtar, þar er Guðs Heilagi Andi að verki.

Guðs Andi er alltaf ferskur og svalandi og hann blæs þar sem hann sjálfur kys og hann verður aldrei heftur. Andi Guðs mærir okkur í kvikunni, í hversdagsstredinu, í sköpun þess nyja. Hann gefur þor og djörfung þeim sem honum vilja fylgia á sinni vegferð í lífsins ólgusjó og hann gefur daglegri baráttu okkar markmið og göfugan tilgang. Það er hann sem fer á undan og vísar veginn inn í hið óræða og gefur fögur fyrirheit sem ekki bregðast.

Drottinn, þinnar ástar óður
Endurhljómi um jörð og höf.
Breiddu þína blessun yfir
Blóma lífs og þöglu gröf.
Vígi og skjöldur vertu þeim, sem
Vinda upp hin hvítu tröf.

Drottinn, þinnar ástar óður
Endurhljómi um jörð og höf.
(Sb. 1945 - J. Magnússon)

Megi skaparinn sjálfur áframhaldandi blessa og vernda Grindavík, sjómenn hennar og allt kærleksríkt og skapandi mannlif.

Hjörtur Magni Jóhannsson

Prestur Fríkirkjunnar í Reykjavík.

Þjónali Únskálaprestakalli í um það bil 12 ár
og annaðst þann tíma afleyningarþjónustu
í Grindavíkuprestakalli.

Minning.

Sigurpáll Einarsson

Bann 14. janúar síðastliðinn lést Sigurpáll Einarsson á heimili sínu í Eden, Ástralíu.

Sigurpáll var fæddur í Vestmannaeyjum 14. febrúar 1944. Hann flutti til Grindavíkur með foreldrum sinum Sólrunu Guðmundsdóttur og Einari Simonarsyni og ólst hér upp. Hann starfaði við sjósókn og sjávarútveg þar til hann flutti með fjölskyldu sina til Ástralíu árið 1981.

Sigurpálli nýttist vel sú þekking í Ástralíu sem hann aflaði sér hér á Íslandi hann hafði skipstjóra-

og vélstjóra menntun svo og réttindi og reynslu sem netagerðamaður.

Sjómannadagsblaði Grindavíkur sýndi Sigurpáll mikla ræktarsemi og var duglegur að senda okkur efni sem opnaði okkur þekkingu úr fjarlægðri heimsálfu eða upprifjun frá gamalli tið í Grindavík.

Útför Sigurpáls Einarssonar fór fram frá Grindavík-kirkju 29. janúar s.l.

Sjómannadagsblað Grindavíkur sendir ástvinum Sigupáls samúðarkveðju.

**Fax 426 8176
Sími 420 5700**

Útgerð:
Sighvatnur GK-57
Hrudgnir GK-50
Freyr GK-157
Fjölnir IS-7
Sævik GK-257
Sunnutindur SU-57
Páll Jónsson GK-7
Forstjóri: Páll H. Pálsson
Framkv.stj.: Pétur H. Pálsson

VÍSIR HF

HAFNARGÖTU 16

Ávarp Ólafs Þórs Þorgeirssonar

við vígslu nýs björgunarbáts, Árna í Tungu á sjómannadaginn 2001

Sjómenn, Grindvikingar og aðrir gestir.

Undanfarin á hefur átt sér stað mikil uppbrygging og endurnýjun búnaðar og tekja hjá Björgunarsveitinni Þorbirni. Þar sem Björgunarsveitin Þorbjörn er fyrst og fremst sjóbjörgunarsveit hefur uppbrygging sveitarinnar líka miðast við það.

Árið 1985 var stigið stórt skref með kaupum á 8 metra löngum harðbotna slöngubáti, Oddi V. Gislasoni. Þetta var mikil breyting frá litlum slöngubáti sem sveitin átti fyrir og nýttist svo til eingöngu innan hafnar og í næsta nágreppi. Var nú hægt að sinna aðstoðarbeðnum lengra frá landi en áður var. Árið 1993 var þeim báti skipt út fyrir annan sterri og aftur árið 1998 þegar keyptur var notaður björgunarbátur af hinu konunglega breska björgunarsvæfslagi, RNLI. Þann bát sjáum við hér við bryggjuna. Þessir bátar hafa allir borðið nafn sr. Odds V. Gislasonar og haldað nafni klérksins á lofti með sóma.

Með þessari uppbryggingu var verið að auka öruggi sjómannna á hafinu við Grindavík og eiga enn meiri möguleika á að brengast við ef hættu stedjan að þegar veður eru slém. Það hefur sannast að þessi uppbrygging átti allan rétt á sér og þer björgunaraðgerðir sem sveitin hefur tekið þátt í undanfarin ár, sýna að við erum á rétri braut.

Í nóvember s.l. bauðst sveitinni til

Ólafur Þór Þorgeirsson og félagar úr Björgunarsveitinni Þorbirni.

bátur af gerðinni Atlantic 21. Bátur þessi er 7 metra langur og var í eigu hins konunglega breska björgunarsvæfslags, RNLI. Bátur þessi gengur rúmlega 30 sjómilur á klukkustund og þykir hentugur til að brúa það bil sem er á milli slöngubáts sveitarinnar og bb.

Odds V. Gislasonar. Var því ákveðið að slá til. Með dyggum stuðningi nokkura útgerðar- og sjávarútvegsfyrirtækja í Grindavík, auk Sjómannan- og vélstjórafélags Grindavíkur, tókst að safna fyrir andvísói bátsins. Er ljóst að Grindvikingar hafa mikinn skilning á starfi og þörfum sveitarinnar, því eins og við vitum öll er starfsemi björgunarsveitarinnar undir velvilja almennings komin. Síðan báturinn kom til

landsins hafa félagar sveitarinnar unnið að ýmsum breytingum á rafmagni og búnaði auk þess að kerra var smíðuð undir bátmann. Í dag, á hátiðardagi sjómannana, þykir við hafi að gefa bátmann nafn og blessta hann. Ekki þarfur félagar sveitarinnar að hugsa sig lengi um þegar kom að því að ákveða nafn á bátmann. Hjónin Árni Magnússon og Guðrún Jónsdóttir frá Tungu eftirlétu björgunarsveitinni hús sitt og mikil fó eftir sinn dag. Var það dyggiur stuðningur sem kom sér vel. Árni var ein af stofnendum björgunarsveitarinnar og var auk þess skytta sveitarinnar og gjaldkeri til margra ára. Guðrún var ein af stofnafögum kvennadeildarinnar Þorkóða og stóð æfis dýgilega á

vak við mann sinn þegar hann var að störfum fyrir björgunarsveitina. Til að þakka hið mikla starf Árnu og Guðrúnar í þágu björgunarsveitarinnar og þann mikla stuðning sem þau hjónin sýndu, var ákveðið að heiðra minningu þeirra hérjona með því móti reynum við að sýna fáteklegt þakklaeti fyrir þá stóru gjöf sem þau hjónin gáfu björgunarsveitinni.

Það hefur verið hefð fyrir því að prestur flytti blessumaroð við vígslu björgunarsvæfslags sveitarinnar, enda hafa sjóferði þeirra verið farselar. Nú strax á eftir ætlum við að safnast saman við hinn nýja björgunarbát, þar sem hann standur í vagni hér á bryggjuni. Sr. Hjörtur Hjartarson mun þar flytja blessumaroð og vígja hinn nýja björgunarbát Grindvíkinga, Árna í Tungu.

Sjómenn og Grindvikingar allir hafa í gegnum tíðina verið daglegir að styrkja björgunarsveitina sina og má best sjá það á húsneði og tekjum Björgunarsveitarinnar Þorbjarnar, sem er í dag ein óflugasta sjóbjörgunarsveitinn á landinu. Um leið og ég fari ykkur öllum kærar þakkir fyrir dyggan stuðning til handa björgunar- og slysavarmastarfi í Grindavík, óska ég sjómönnum, svo og Grindvíkingum öllum, til hamingju með daginn og gæfuríkrar framtíðar.

Sjómannadagsblað Grindavíkar

*Sendum sjómönum,
fiskvinnslufólki og öðrum
Grindvíkingum hamingju- og
heillaóskir á sjómannadaginn*

SAMKAUP

Sími 426 8065 og 426 8181 - Fax 426 8701

*Sendum sjómönum,
fiskvinnslufólki og öðrum
Grindvíkingum hamingju- og
heillaóskir á sjómannadaginn*

Þróttur ehf.

Ávarp Einars Njálssonar, bæjarstjóra á sjómannadegi 2001, við afhjúpun listaverks til minningar um Tyrkjaránið 1627

Kær Grindvikingar
og aðrir gestir.

Gleðilega hátið

Aðdragandi þess að við erum hér saman komin í dag er ekki langur. Fyrir einu ári hafði Einar Lárusson samband við mig og kynnti mér hugmynd sem hann hafði fengið af listaverki til að minnast Tyrkjaránsins í Grindavík árið 1627. Mér fannst hugmyndin afbragðs góð og sömuleiðis bæjarráði sem samþykkti að gera samning við listamannina um gerð verksins. Mér er mikill heidur að því, fyrir hönd Bæjarstjórnar Grindavíkur og Grindvíkinga allra, að taka við þessu listaverki hér í dag. Tyrkjaránið er með minnistæðari athurðum í sögu Grindavíkur. Að sömu afdrifarkur og alvarlegur og réði örögum margræmanna, baði þeim sem ræningarnir höfðu á brott með sér og eins hinna sem sáu eftir, fjölskyldumeðlimum, frendum og vinum. Og nú stendur verkið hér fullgert skapara sínum, listamanninum Einari Lárussyni, til sóma. Ég vil þakka honum fyrir þessa hugmynd og fyrir að gera hana að veruleika og auðga hannig og fegra beinnum okkar. Eftirfarandi texti prýðir verkið ritáður á 6 tungumálum:

Árásin á Grindavík

Í júnimánuði á því herrans ári 1627 á dönsk kaupmannsdugga í höfn í Grindavík og verslun var í fullum gangi. Bar þá svo við að óvænt birtist þar annað skip, sýn stærra. Af því komu í heimsókn í dugguna menn sem mæltu á þýska tungu, sögðust vera menn Danakonungs og í birgbaleit. Ekki brást kaupendaður vel við því og fóru þeir þýðversku aftur til skips síns. Nokkrir Grindvikingar réru út í höfð stærra skipið fyrir forvitni sakir en þegar um bord kom blasti við höþur manna, klaeddir litkskrúðugum fötum, þeldökkr flestir og gráir fyrir járnunum. Heimamönnum varð fljótt ljóst að Hund-Tyrkinn frá Afrikuströndum var komin og það ekki í neinni kurtesisheimsókn. Aðkomumenn sendu þá að duggunni og létu þar greipar sópa ábur en þeir höldu í land og fóru

Mynd af verkinu. Í miðju er glerlistaverk ásamt textum á sex tungumálum til hvorðar handar.

um plássið eins og logi um akur. Á þeim Járgerðarstöðum beidh Hásfrejyan með öðrum milli vonar og óta eftir heimsókn sjóræningjanna. Sumir heimamanna földu eigin sinar eða leituðu í fylgsni en Hásfrejya beidh þess sem verða vildi. Vághestirnir nendu beinum og höfði svo að reka fölkid til strandar. Hásfrejya sýndi mikinn mótmóra en var tekin og borin af stað. Bræður hennar þrír reyndu að koma henni til hjálpars en heim var óllum mishyrmt illa.

Erlendu hrottarnir höldu svo til skips með baði ránsfeng sinn og fólk það sem heir höfðu bertekid.

Listamaðurinn Einar Lárusson ásamt Einari Njálssyni bæjarstjóra afhjúpuðu listaverkið um Tyrkjaránið.

Tveimur mönum var snáið að til lands fyrir aldurs sakir en 15 manna höpar var hrakinn niður í lestar skipsins.

Að því búnu hugðust illmennin halda burt en sáu þá til ferða annars dansks kaupfars. Þeir sýndu þá ný klækindi sin með því að draga að húni danske hornveifu sem heir höfðu nent í landi. Þannig ginnu þeir skipið til sín og reyndist þeim auðvelt að hremma þessa nýju bráð, baði farm og áhöft.

Grindvikingar urðu illa fyrir barðini á þessum ránsmönnum en Setberg gaf út í Reykjavík 1963.

það fer einkar vel að við afhjúpa þetta listaverk á Sjómannadegi og ég flyt sjómannadagsráði innilegar þakir fyrir þann velvilja að taka þessa athöfn inn í sina dagskrá. Ég vil þakka Sóknarfélagi Grindavíkursóknar sérstaklega fyrir að heimila uppsettingu verksins á löð kirkjunnar. Einnig vil ég þakka þeim sem smíðaðu umgiðrð verksins og settu það upp en það voru Vélsmiðjan Martak og Helgi Sæmundsson byggðarmeistari. Góðir tilheyrendur, nú munu fermingarbörn í Grindavík vorið 2001 afhjúpa verkið - hér blasir það við. Megi æska Grindavíkur jaðnan varðveita söguna í hjarta sinu og beru hana áfram til barna sinna um ókomin ár.

Með Sjómannadagskvæðum!

En fegurst er hafið um heiða morgunstund, er himininn spöglast blári í dýrum ólum, og ármóðablikk bregður um vog og sund, en þær eru veggja, kalkar af flugum sálum, en ströndin glör, stóblóð og mikilist, og stórnar sinu maki orlogahafi. Þa er eins og guð sá að gefa oss fyrirheit, og þessum himins upp úr dýpinu staði.

NAUSTmarine

AUTOGÉN - ATW VINDUKERF - Autó skif - aukin afkost!

Phone: +354 5525 8000 Fax: +354 5525 0100
e-mail: veg@veg.is Web: www.veg.is

Bílaverkstæði

Smurstöð

Verslun

Vélsmiðja

Renniverkstæði

Nýsmíði

Seljabót 3 - 240 Grindavík - Sími 426 8540 - Fax 426 7540

VG
VÉLSMIÐJA
GRINDAVÍKUR

Vantar þig áreiðanlega þjónustu?

Málið er í höfn!

SKIPAVÍDGERDUR
Dalhestingar
Plötusamhlíð
Spilvögur
Vélverfþerfi
Háspítál
Rannsóknar
Víkuskorti
Teknijónusma

Bjónumsta okkar miðar að því að þú þarfir að koma sem sjaldnast!

Gjörvi
VELAVERKSTÆÐI

Brundagartíð 10 - 18 Reykjavík
Sími 582 9822 - 582 9823
Fax 582 1780

Svipmyndir af lífinu um borð í fristitogaranum Gnúp GK-11

Í netalestinni Sævar, Friðrik og Þorvaldur bæta netin.

Kristján og Valli stíga þrektækin í brúnni.

Friðrik matsmaður færir í vinnsludagbókina.

Í borðsal, Valli, Ingó, Gunnar, Jón, kokkur Þorvaldur Magni.

Friðrik og Kristján við manntafi, Gunnar horfir á myndbandi.

Vélistjórnir Guðmundur Ragnarsson og Finnþogi Þorsteinsson í vaktklefanum.

Rjómi á vöflur, Ingó, Jón, Kristján, Pétur, Halli.

Á frívaktinni Friðrik, Hrafn, Þorvaldur, Valli og Halli.

Gylfi skipstjóri og Kristján háseti í mat hjá Jóni.

Unnið við veiðarfærin.

Pétur vélistjóri, Valli og Friðrik stilla sér upp til myndatöku.

Karlinn í brúnni Gylfi Kjartansson, skipstjóri.

Vöftluveisla.

Jón kokkur, fiskur og franskur.

Halló bátar, halló skip, Kristján stýrimaður í talstöðvarsam-
bandi.

Úr fiskvinnslunni, Sævar, Ingó, Kristján.

*Sendum sjómönum,
fiskvinnslufólki og öðrum
Grindvíkingum hamingju- og
heillaóskir á sjómannadaginn*

Lífeyrissjóður sjómannna

Pverholti 14 • 105 R.vík • Sími 551-5100

Aukin þjónusta við sjómenningar
Úrvvals vinnufræðarborð frá 8:00

Allt á einu bretti!

Til netaveiða

Eitt sími • Ein þónan • Ein sanding

Ísfell-Netasalan

Fiskistöð 14 • 101 Reykjavík • Sími 5200 500 • isfell@isfell.is • www.isfell.is

*Sendum sjómönum,
fiskvinnslufólki og öðrum
Grindvíkingum hamingju- og
heillaóskir á sjómannadaginn*

Samherji hf.
Fiskimjöl og lýsi hf.

Sími 426-8699

HAPPDRÆTTI
das

-par sem
vinningarnir fást

Sendum sjómönum og fjölskyldum þeirra hátiðarkveðjur á sjómannadagi

Samband Sveitafélaga
á Suðurnesjum

EB - Þjónusta
Áðal - Braut ehf.

Útvegsmannafélag
Suðurnesja

Festi hf.
Farsæll ehf.
Farsæll GK-162

Veitingahúsið Sjávarperlan
Sjómannastofan
Vör

Hafrannsóknar-
stofnun rannsóknarstöð
Stað

Selháls ehf.
Porsteinn Gíslason GK-2

Rafborg ehf.

Farmanna og
fiskimannasambandið

Dúddi Gísla GK-48
Gísli Einars GK-104

Verslunin Bláfell
Heilbrigðisstofnun
Suðurnesja

Gerðahreppur
Verkalýðs- og
sjómannafélag Sandgerðis

Jens Óskarsson
Askur GK-65
Manni GK-38

Hafnasamlag
Suðurnesja

Lloyd's Register shipping
Lagnaþjónusta Suðurnesja

Árni í Teigi GK-1
Grindin ehf.

Verslunarmanafélag
Suðurnesja

Úlli sími 896 3000
Rúnar 896 6691

Bókabúð Grindavíkur
Lögþók ehf.

Vestmannaeyjahöfn
Sjómannafélag
Ólafsfjarðar

Stjórnufiskur ehf.
Veitingahúsið Jenny

Rafþjónusta Birgis
Jón og Margeir ehf.

Verslunin Húsíð
Grímsnes ehf.

Grímsnes ehf.
Brimrún

Verkalýðs- og
sjómannafélag Keflavíkur
og nágrennis

Vélaverkstaði
Guðmundar

Þorsteinn Sigurðsson, fiskifræðingur á Hafrannsóknastofnun:

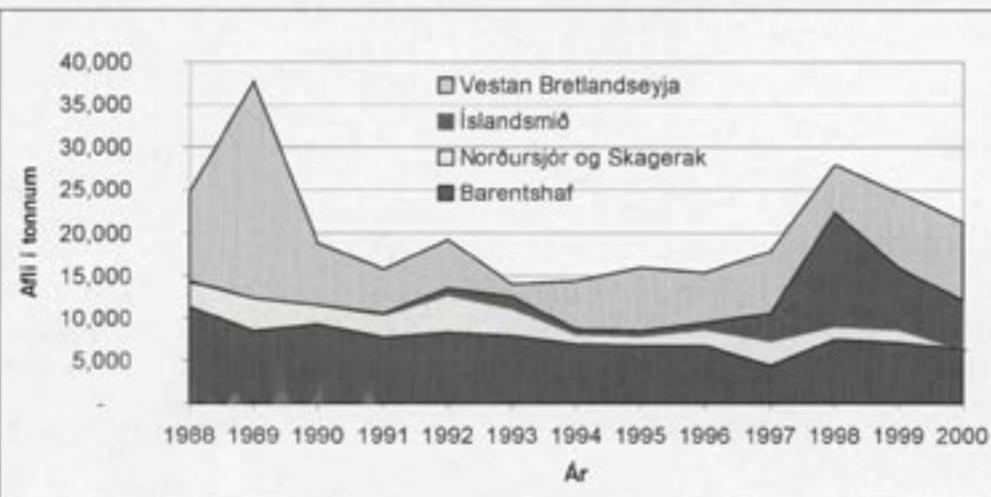
Gulllax á Íslandsmiðum

Útbreiðsla

Gulllax (*Argentina silus*) er af gulllaxaætt, en tvar aðrar tegundir þeirrar settar finnast við Ísland, þ.e. litli gulllax og grænlaxnaggur. Gulllax finnst við um Atlantshafið og nær útbreiðslusvæði hans í norðri frá suðvesturhluta Barentshafs og vestan Svalbarða. Hann finnst síðan með allri strönd Noregs og inn i Skagerak. Einnig finnst hann við Bretlandseyjar, suður í Biskayaflóa, við Fereyjar, Ísland og Austur-Grænland. Þá er hann einnig við austurhluta Norður-Ameríku. Heildaraflinn í norðaustanverðu Atlantshafi var áætlaður um 21 þúsund tonn á árinu 2000 (mynd 1). Ef veiðar Íslendinga eru dregnar frá heildarveiði síðstu ára kemur í ljós að veiðar á öðrum hafsvæðum hafa verið nokkuð stöðugar undanfarinn áratug eða um 15 þúsund tonn á ári.

Veiðar og veiðisvæði við Ísland

Gulllax hefur veiðist í botnvörpu við Ísland um langt árabil, einkum sem askaflí við karfaveiðar, en var lengst af kastað fyrir borð enda töldu menn að það svaraði

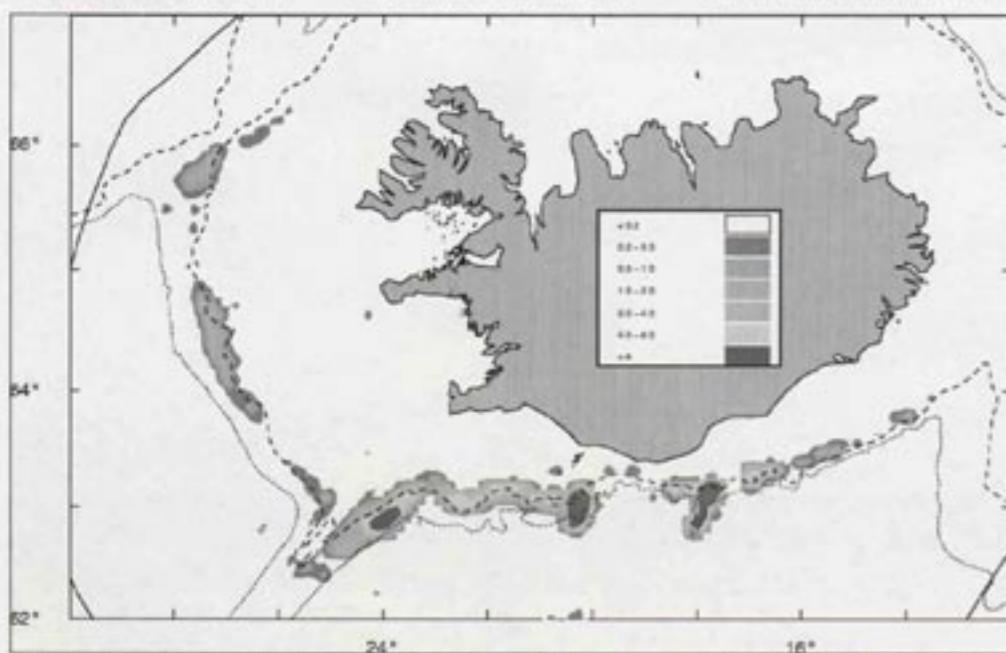
Gulllaxaflí í Norðaustur-Atlantshafi frá 1988-2000.

ekki kostnaði að hirða hann. Tíraunaveiðar hófust árið 1986 fyrir Suður-, Suðvestur- og Suðausturlandi en þær voru ekki umfangsmiklar og var heildaraflí áranna 1986-1995 innan við 4 000 tonn, þar af rúm 1 200 tonn á árinu 1993. Frá árinu 1996 hefur áhugi á gulllaxveiðum aukist verulega og mög skip hafa fengið leyfi til tilraunaveiða. Sóknin jökt því umtalsvert á árunum 1997-1998 og aflinn samhlíða því úr númerum 800 tonnum árið 1996 í tær 14

pús. tonn 1998 en veiðarnar voru stöðvaðar að tillögu Hafrannsóknastofnunarinnar í júli það ár. Sókn í gulllax minnkaði á árunum 1999-2000. Aflinn var nálegt 6 þús. tonnum beði árin, þar af voru tær 5 þúsund tonn sjófryst. Sóknin minnkaði enn frekar á síðasta ári og er aflinn áætlaður riflega 3 þús. tonn. Samdrátturinn í sókninni síðstuðu árin skýrist helst af minnkantri áhuga á veiðunum sökum verðlags og sölmála. Aflaverðmetið varð mest árið 1998,

Liffræði

Öll lifstig gulllax finnast við Ísland og því hefur verið talið að um sérstakan stofn sé að raða. Gulllaxinn er djúpsjávarfiskur og finnst hér við land sem og annars staðar í N-Atlantshafi í mestum mæli á milli 300 og 800 metra dýpis yfir landgrunnsfallanum þar sem sjávarhitri er nálegt 6°C. Gulllaxinn vex nokkuð hratt á fyrstu zeílrunum og er hann þegar orðinn um 20 cm langur á öðru ári. Fimm ára hefur hann náð um 33 cm lengd og 10 ára gulllax er nálegt 40 cm. Hann verður kynþroska um 37-40 cm að lengd og eru því veiðar að mestu stundadar að kynþroska fiski. Við þessu lengd er hver fiskur að meðaltali um 400 grómm. Við kynþroskann dregur verulega úr vaxtarhráðan

Helstu veiðisvæði gulllax við Ísland. Myndin sýnir hvor mestur aflí er skráður í afladagbókum veiðiskipanna frá 1998-2001. Litaskalinn táknað tonn á fersjómílu. Pannig táknað rauðt mestan afla en blátt minnstan.

um og vex gulllax þá mun hægar en áður og er algengur vöxtur um eða undir einum cm. ári eftir það. Aldur fiskanna í veiðinni er að mestu 10 - 18 ár sem er svipaður aldur og hjá félaga hans karfanum sem veiðist á sömu slöðum. Ekki er talð að hrygning gulllaxins sé árstíðabundin eins og hjá mjög mörgum fiskitegundum því hrygnandi fiskur hefur fundist nær alla mánuði ársins. Hins vegar er hæst hlutfall hrygdra fiska síðsumars og um haust, eins og sjá má á mynd 4. Út frá því má ætla að toppur sé í hrygningunni um sumar.

Stærð stofnsins

Ómögulegt er að segja í dag hversu mikil er til af gulllaxi við Ísland. Þæð eru veiðarnar það nýjar að ekki er hægt að beita hefðbundnum aðferðum við mat á stofnstað (aldurs-aflagreiningu) og einnig er erfitt að fá mat á stærð stofnsins með öðrum aðferðum t.d. togaráralli. Enda þótt gulllax veiðist í stofnmælingu botnfiska þá er útbreiðslusvæði hans að mestu utan við það svæði sem stofnmælingin nær yfir.

Samkvæmt stofnmælingunni eru ekki merkjanleg neikvæð áhrif veiða síðstu ára á þróun stofnsins. Þar sem óvissa hefur verið um stofnstað gulllaxins hefur Hafrannsóknastofnunin ítrekað að varlega beri að fara í nýtingu stofnsins og á yfirstandandi fiskveiðíari lagði stofnunin til að aflinn yrði ekki meiri en 12 þúsund tonn.

Heimildir:

Anon 2001. REPORT OF THE WORKING GROUP ON BIOLOGY AND ASSESSMENT OF DEEP-SEA FISHERIES RESOURCES. ICES CM 2001/ACFM:23

Gunnar Jónasson, 1992.

Íslenskir fiskar. 2. útgáfa. Fjölvágtíð, Reykjavík 568 bls.

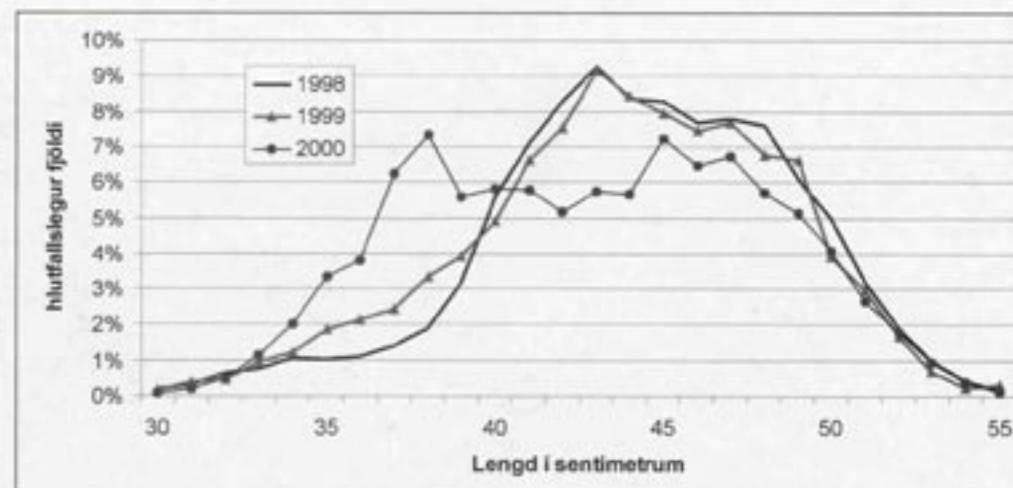
Hafrannsóknastofnunin, Fjöldi nr.

80, 2001. Nytjastofnar sjávar

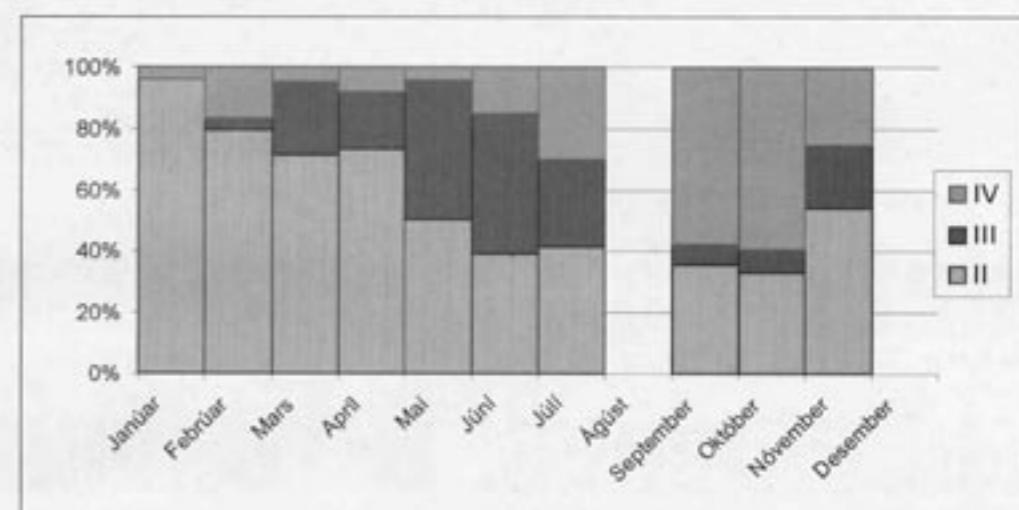
200/2001-aflahorfur fiskveiðíarið

2001/2002.

J.V. Magnusson, 1996. Greater silver smelt, *Argentina silus* in Icelandic waters. Journal of Fish Biology (1996) 49 (Supplement A), 259-275.

Lengardreifing gulllax í afla Íslendinga á árunum 1998-2000.

Ekkí er um að ræða ákvæðinn hrygningartíma hjá gulllax, þar sem hann finnast kynþroska hvenær sem er ársins. Hlutfall fisks sem er við það að hrygna (stig III) eða nýhryngdur (stig IV) er hæst síðumars og á haustin sem bendir til þess að mestur kraftur sé í hrygningunni að sumarlagi. Myndin er unnin útfrá gögnum sem fengin voru úr aflasýnum á árunum 1998-2000.

Haraldur skipverji á Hrafni Sveinbjarnarsyni GK-255 heldur á gulllaxi, fullur trollpokinn í skutrennunni.

Árni Tryggvason lýsir sjómannensku og verkalyðsbaráttu í Hrisey fyrr og nú.

Hátíðahöld Sjómannadagsins í Grindavík 8-10.júní 2001

Dagskrá Sjómannadagsbelgarinnar var kynnt undir kjörordinu „Sjóarinn sikáti, sjómannna og fjölskylduhátið í Grindavík. Þátttaka hefur aldrei verið meiri en að þessu sinni. Véður var gott og voru aðstandendur hátiðarinnar ánægðir með hvernig til tókst.

Hátíðahöldin verða æ sterri í sniðum. Að þessu sinni bættist útvarp Bylgjan við með dagskrá fyrir bönnin.

Hátíðin höfst á föstudagskvöld með sundlaugarteiti fyrir 14-16

ára unglings. DJ Svali sá um tónlistina og skemmtu menn sér við tónlist og leiki.

Dagskrá laugardagsins höfst með hefðbundinni skemmtisiglingu og kappróðri.

Fáar sveitir tóku þátt í kappróðrum þetta árið. Leikarki, hestvagnar, björgunarsveitarbilar og bílastýning voru á hafnarvæðinu alla helgina. Sýning á gömlum munum sem tengjast sjómannsku og gömlu, íslensku handverki var sett upp í íþróttahúsinu. Um miðjan

dag var barnaskemmtun í Festi. Þar skemmtu margir góðir gestir, þar á meðal Felix Bergsson leikari, Jóhanna Guðrún söngstjarna, Brúðuleikhúsíð tlu fingur, Mikki refur og Lilli klifurmús ásamt fjöllistamaninnum The Mighty

Garreth sem gleysti eld og dró klít í gegnum höfuðið á sér ásamt fleiri töfrabrogum.

Um kvöldið var svo dansleikur í Festi og á Hafur-Bíminum var boðið upp á diskótek fyrir unglingsana.

Dagskrá sunnudagsins höfst með því að Einar Njálsson, bæjarstjóri ræsti Grindavíkurhlautið en þetta blaup er að verða snar þáttur í lífi margra skokkara. Eftir hádegjóð hóf Bylgjan útsendingu frá höfninni og stóð fyrir ýmsum uppákomum. Sjómannamessan var á sinum stað og var það söknarprestur Grindavíkur, Hjörtur Hjartarson sem messaði. Að henni lokinni var athöfn þar sem minnismerki Einars Lárussonar um Tyrkjaránið var afhjápað. Síðan

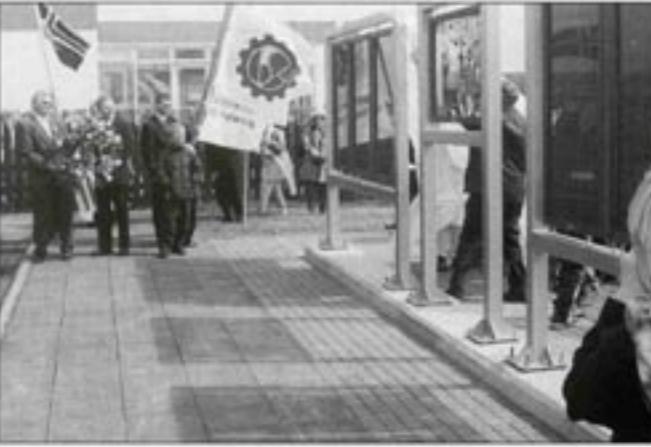
Árni Tryggvason leikari og trillusjómaður var næðumáður sjómannadagsins 2001.

Hafnarvæðið séð að ofan.

Frá sjómannamessunni 2001. Sjómenn lásu úr ritningunni Frá vinstri: Þórarinn Sigvaldason formaður Sjómannadagsráðs. Grétar Þorgeirsson og sr. Hjörtur Hjartarson söknarprestur.

Róðrarsveit skipshafnarinnar á Hrafni Sveinbjarnarsyni GK-255 sigrúðu eins og svo oft áður í róðri skipshafna.

Róðrarsveit leikskólans við Krök.

Blómakrans lagður að minnismerki sjómannna „Vonin“.

Heiðurskarlar sjómannadagsins 2001 ásamt eiginkonum. Frá vinstri Þorgerður Guðmundsdóttir, Guðmundur Helgason, Erla Stefánsdóttir og Jón Guðmundsson.

Heiðurskarlar

sjómannadagsins 10. júní 2001

Samkvæmt helð frá árinu 1970 heiðraði Sjómannadagsráð Grindavíkur
fyrrverandi sjómenn við hátiðarhöld sjómannadagsins í Grindavík árið 2001.

Að þessu sinni voru það þeir Guðmundur Helgason frá Borgarholti
og Jón Guðmundsson frá Miðfelli.

Guðmundur Helgason

Guðmundur Helgason er fieddur 10. febrúar árið 1921 í Lambhískoti. Hann er sonur hjónanna Helga Jónssonar og Guðfinnu Hjálmarsdóttur, sem lengst af bjuggu í Stafholti í Þórkötustáðahverfi. Guðmundur byrjaði ungur að rúa með fóður sínum í Nesino á Bárundi GK 98 þar sem Helgi var formaður og einn af eiginum bátsins. Guðmundur reri úr Nesino til 1940 en þá fækki hann pláss á togaramum Tryggva gamla úr Reykjavík. Þar var hann í skipsrúmi allt til loka síðari heimsstýrjaldarinnar eða hangað til nýsköpunartogarinn Hvalfell RE kom nýr til landsins. Árið 1948 hetti Guðmundur á togurunum og þegar Hraðfrystihús Þórkötustáða hf. var stofnað gerðist hann einn af hluthófum þess og var meðal stærstu hluthafa öll árin sem það starfaði. Fyrst starfaði Guðmundur við vörubilaakstur en síðan stjórnældi hann sildarsöltun, saltfisk-

verkun og bátaútgáf fyrirtækisins. Guðmundur hætti störfum við fyrirtækifé árið 1992. Þeir Guðmundur og Jón störfuðu saman í áratugi og áttu í félagi við aðra hlutafelag Þraðfrystihús Þórkötustáða hf. sem starfaði hér af miklum krafti. Félagið var eitt af öflugustu sjávarútvegsfyrirtækjum landsins og á starfstíma þessi átti það stóran þátt i vexti og velgengni Grindavíkur. Sjómanna- og vélstjórafélög Grindavíkur er það mikill heiður að veita þér viðurkenningu fyrir vel unnin störf til hagsbóta fyrir íslenska sjómenn og sjávarútveginn. Ég óska Guðmundi Helgasyni og konu hans Þorgerði Guðmundsdóttur, allra heilla og farseldar um ókomin ár. Megið þið njóta heiðursins í ellinni.

Jón Valgeir Guðmundsson

Jón Valgeir Guðmundsson, Miðfelli, er fieddur 4. júní 1921. Hann er sonur hjónanna Guðmundar Guðmundssonar og Agnesar Jónsdóttur sem lengst af bjuggu á Ísólfskála hér í Grindavík. Jón byrjaði að rúa á vetrarvertið 14 ára gamall með Guðjóni Gislasoni á Borginni GK 153. Næstu fjórar vertíðar reri Jón úr Nesino. Márlinn, Kristins Jónssonar frá Brekku, varð fyrst fyrir valinu. Þar var Jón í tvö ár en tveir síðari vertíðarnar með Jóni Danielssyni frá Garðbæ á Þórkötunni. Eftir það snéri Jón sér að útgerð vörubila, þeð eigin og eins annarra. Þegar Hraðfrystihús Þórkötustáða hf. var stofnað, gerðist Jón einn af hluthófum þess og starfaði sem vörubilsstjóri hjá fyrirtakinu um árabil. Jafnframt akstrinum stundaði Jón sjómennsku í summarleyfum á Þorbjörnunum með Þórarni Ólafssyni. Hann var foestjóri fyrirtækisins sjó síðustu starfsár sin hjá fyrirtakinu.

Jón hefur stundað smáblátautgerð í áratugi og eru þeir Magnús Haflidason frá Hrauni lengi saman. Miklir kerleikar tökust með þeim og telur Jón að Magnús hafi miðlað til sin ómetanlegum fróleik og þekkingu um fiskveiðar og fiskimið fyrir landi Grindavíkur.

Frá 1981 hefur Jón átt Þórarinn GK 35 sem hann hefur gert út á sumrin en unnið við fiskverkun annan tíma ársins. Jón hefur nú naustað sitt skip og selt óðrum, áttreður að aldri.

Sjómanna- og vélstjórafélög Grindavíkur er það mikill heiður að veita þér viðurkenningu fyrir vel unnin störf til hagsbóta fyrir íslenska sjómenn og sjávarútveginn. Ég óska Jóni Valgeir Guðmundssyni og konu hans Erlu Stefánsdóttur, allra heilla og farseldar um ókomin ár. Megið þið njóta heiðursins í ellinni.

Gamlar heiðranir

Á sjómannadaginn 1982 voru þrír aldraðir sjómenn heiðraðir í Grindavík. Þeir voru allir áberandi hér í bæ á sinum tíma og skiliðu farsælu ævistarfi. Frá vinstri: Óskar Gíslason, skipstjóri, Ásbyrgi, Sigurður Magnússon, skipstjóri, Sólheimum og Sigurður Guðjónsson, útgerðarmaður, Hlíð.

Svipmyndir af lífinu um borð í frystitogaranum Hafni GK-111

Gisli Sveinsson vélstjóri i vaktherberginu.

Karlinn í brúnni, Ómar Einarsson.

Úmbúðirnar upp á dekk. Frystilestin senn fyllt.

Sævar hifir í pakaspilið.

Kokkurinn Daniel pólski við störf.

Yfirvélstjórin Pórhallur Gunnlaugsson.

Slappað af í stakkageimslunni.

Rósmundur Sævarsson.

Horft á myndband, Stefán, Rósmundur og Maggi.

Bessi stýrimaður horfir um öxl.

Sævar og Sveinn Anton.

Landstím Valur og Jónsi stýrimaður.

Rautt í pokanum.

Hif opp Jónsi stýrimaður.

Fiskifréttum flett í brúnni, Bessi, Hjörtur og Halldór.

Komið til hafnar í Grindavík.

Ljósmyndir Stefán Stefánsson

SJÓMENN - ÚTGERÐARMENN

Afgreiðum 35 tonn á tímann

Eigum ávallt nægar birgðir af

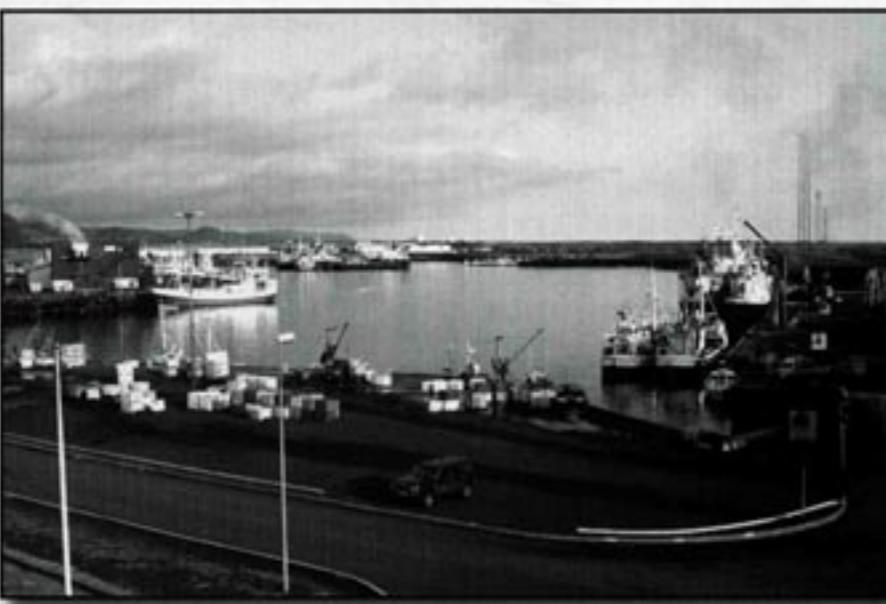
SKIPSTJÓRAÍS

Pessum góða frá Ísfélaginu.

Afgreiddur beint um borð á bílpall
eða í aðrar flutningaumbúðir.

Afgreiðslutími 08:00 - 19:00
alla virka daga nema laugardaga.

Eftir lokun vísar símsvari á
vakthafandi afgreiðslumann í síma 426-8655.

Óskum sjómönum, útgerðarmönum og
fjölskyldum þeirra til hamingju með daginn.

Þökkum fyrir ánægjuleg viðskipti.

Ísfélag Grindavíkur hf.

*Sendum sjómönum og fjölskyldum þeirra
hátiðarkveðjur á sjómannadegi*

Lyftaraþjónusta
Grindavíkur

Veiðarfæri
Vatnagörðum 14 - Sími 581 4470
Fax 581 2935 - Netfang: ralfbjorg@vortex.is

TOYOTA salurinn

TRYGGINGAMIÐSTÖÐIN HF.

Flakkarinn

Merki Prent

ESSO
Olíufélagið hf

Fiskverkun
Staðarsundi 16 b - 240 Grindavík

ÍSLANDSBANKI

NESFISKUR HF

BLUE LAGOON
CELAND

Tækknivík

Litið ber nú á tveimur fyrrum máttarstólpum í atvinnulifi

Grindavíkur, Hraðfrystihúsi Pórkötlustaða og Hraðfrystihúsi Grindavíkur. Starfsemi þeirra beggja hefur nú lagt niður, en um áratuga skeið veittu þessi fyrirtækja fjöldu manns atvinnu og stóðu fyrir blómlegri útgerð og fiskvinnslu, reyndar með þeim skakkaföllum sem ávalt virðast vera fylgifiskar þeirra sem lífa af hafinu.

Það er svo athyglivert, að það sem varð banabiti Hraðfrystihúss Pórkötlustaða, útgerðarfélagið Samherji, er nú stór atvinnurekandi i Grindavík og heldur uppi árstíðabundinni starfsemi í fyrrum frystihúsi H.P.

Það er rúmlega hálf öld síðan fimm menn í Pórkötlustaðahverfi komu saman og ákváðu að stofna félag um rekstur hraðfrystihúss.

Miklar hafnarbætur í Járngerðisstaðahverfi, þegar grafið var inn í Hópið og góð höfn gerð, leiddi til þess að útgerð frá Pórkötlustaðahverfi lagðist af og fluttist til. Fyrir vikið var hætt að fiskverkun þar minnkaði mikið eða legðist af, en þegar mest var, voru gerðir þaðan út 11 vélbátar og aflí þeirra að miklu leyti unninn í hverfinu. Sægja má að tilvist hverfisins hafi byggst á þeirri útgerð. Um þessar mundir bjuggu þar um 150 manns á 31 heimili.

Hér verður reynt að gera nokkra grein fyrir sögu Hraðfrystihúss Pórkötlustaða og stiklað á stóru. Byggt er að mestu á frásögn Jóns Guðmundssonar á Skála og fundargerðum stjórnar H.P.

Hraðfrystihús Pórkötlustaða í Grindavík um miðjan sjötta áratuginn.

Ekki að öðru að hverfa

Stiklað á stóru í sögu Hraðfrystihúss Pórkötlustaða H.G. tók saman

Þórarinn Pétursson,
Útgerðarstjóri

Jón Valgarður Danielsson,
Forstjóri

Guðmundur Helgason,
Stafholti, starfaði við H.P.
mestallan starfstimann.

Sjávarútvegurinn var lífæðin

Nokkrir heimamenn tóku sig saman hvað væri til ráða svo byggðin fari ekki í auðn. Fundur þeirra var haldinn í Garðbæ í Grindavík 17. júlí 1946. Mættir voru Magnús Þórðarson, Buðum, Þórarinn Pétursson, Valhöll, Jón Eyjólfsson, Buðlungs, Jón Danielsson, Garðbær og Jón Guðmundsson, Auðsþolti. Ákveðið var að reyna að reisa hraðfrystihús og voru allir því samila. Á fundinum var félaginu kosin stjórn og skipuðu hana fyrri

greindir fimm menn undir formennumagnusar Þórðarsonar. Allir höfðu þessir menn áður stundað útgerð og fiskvinnslu í hverfinu og komu þarna saman til að leysa braðan vanda. „Sjávarútvegurinn var lífæðin í Pórkötlustaðarhverfinu og það var ekki að neinu öðru að hverfa. Þess vegna tókum við ákvörðun um verulega fiskvinnslu á staðnum,“ segir Jón Guðmundsson. Siðan var hafist handa við að reisa hraðfrystihús og taldi Jakob Sigurðsson í

Starfsfólk Hraðfrystihúss Pórkötlustaða um miðjan sjötta áratuginn. Við ketilhus þurrkhüssins. Frá við: Stein Þorðarson, Jón Ólafsson, Þórarinn Pétursson, Inga Sölbakka, Ingýr Bugðlungu, Gerða Einlandi, Helga Stafholti og Magga Höfi.

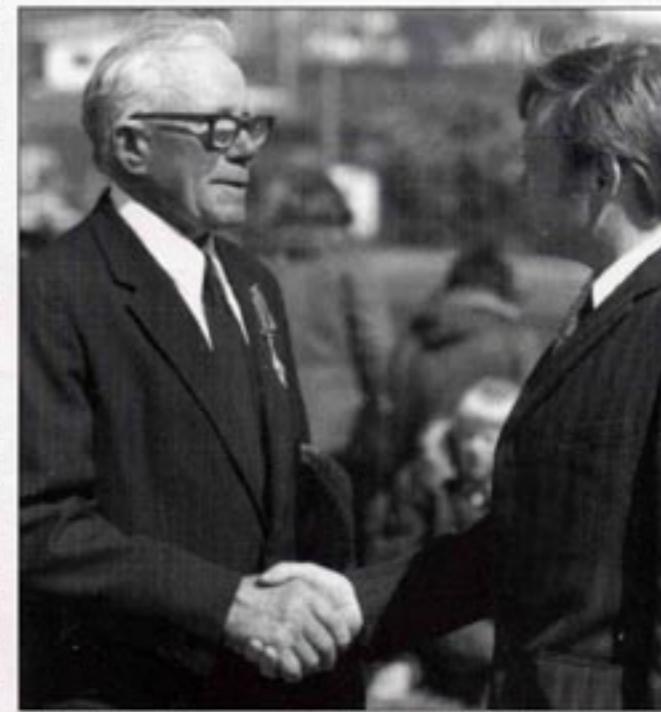
dró sig til baka. Því tóku þeir félögarnir 30.000 króna víxillán sem þeir voru ábyrgir fyrir. Byrjað var að byggja húsið í janúar 1947. Jafnframt var keypt fiskverkunarhús úti í Nesi sem útgerðarmenn áttu þar til að verka í þeim saltfisk á komandi vetrarvertið. Þá var Jón Danielsson ráðina framkvæmdastjóri, Þórarinn Pétursson, verkstjóri, Magnús Þórðarson, vélstjóri og Jón Guðmundsson, bílstjóri. Einnig var ákveðið að kaupið skýldi vera 650 krónur á mánuði.

Var svo saltfiskur verkður á vetrarvertið og hanna þurrkaður af heimamönnum á fiskreitum. Um sumarið var einnig teknar snurvoðarfiskur til vinnslu og sild til frystingar og söltunar af bátunum Mai og Hrafni Sveinbjarnarsyni. Frystihúsið var tilbúið í september 1947 og þá hófst frysting í því. Félagið varð strax aðili að Sólu-miðstöð hraðfrystihúsanna og Sólusambandi íslenskra fiskframleiðenda til að hafa bakhjála og var framleitt undir þeirra merkjum.

Vandræðin voru voðaleg

„Því miður varð í kjölfarið verðfall baði á saltfiski og saltsild og urðum við fyrir miklu tjóni vegna

þess. Árið 1948 var skárra, en þá keyptum við fisk af þremur bátum, Hrafni Sveinbjarnarsyni, Sieborgu og Sild. Einnig voru sömu bátar í viðskiptum við okkar árið 1949. Loks var keyptur bilskúr fyrir ofan Brautarholt og innréttarður fyrir verzlun, sem var látin heita Katla, en Árni Helgason hafði áður verið með verzlunina Kron i hverfinu, en

Jón Eyjólfsson Buðlungs var ritari stjórnar H.P. fyrstu tuttugu árin og skrifði funargerðir aðalfunda. Forstjóri Jón Danielsson skrifði funargerðir stjórnarfunda. Jón Eyjólfsson var heiðraður á sjómannadaginn 1976.

rekstri hennar hafði verið hett. Ókkur fannst nauðsynlegt að hafa verzlun í hverfinu til að bæta þjónustuna við ibúana.

Þetta gekk allt upp en vandræðin voru voðaleg fyrstu árin. Æg man eftir því að við gátum ekki borgað sjálfbum okkur kaup i nokkra mánuði, þegar þetta var að byrja. Við fengum svo eftir á hlutaféð sem okkur vantaði hjá tveimur mönnum. Annar var Jón Guðvarðarson, sem eitt sinn var með fiskimjólsverksmálu á Kletti í Reykjavík og hinn Guðmann Guðmundsson Keflavík, sem bræddi lífrina úti í Nesi. Jón Guðvarðarson lagði fram 10.000 krónur og Guðmann 20.000. Þá gátum við losað víxilinn,“ segir Jón.

Á þessum árum aukast umsvifin og aflí tekinn af nokkrum bátum, áður en eigin útgerð hófst. Einnig þarfí að byggja verbubír fyrir starfsfólk og margt fleira var gert.

Fyrsti báturinn keyptur

Árið 1950 fer þorvarður Ólafsson, framkvæmdastjóri Útgerðarfélags Grindavíkur fram að skrifð yrði upp á vixil til útgerðarlána gegn því að Hraðfrystihúsið fengi aðla af Tý og var það gert. Á þessu ári

Með bitakassa og mjólkurbrúsa, Stein Þorðarson, Stein Þorðarson, Stein Þorðarson, Stein Þorðarson, Stein Þorðarson, Stein Þorðarson. Brautarholt i baksýn.

var erfitt að selja blautverkaðan fisk og var þá farið að vaska og burrka fisk í burkhúsi sem var byggt ásamt saltfiskhúsi. Einnig var barnaskólinn keyptur þar sem það vantaði pláss fyrir starfsfólk. Þá var Július Danielssyni veitt lán gegn fiski af Bjargþóri. Magnús Þórðarson hætti svo sem vélstjóri og í stjórn félagsins, en við tók Guðmundur Helgason.

Árið 1951 var alli með svipubum hætti, en mikil breyting varð á rekstrinum 1952, þegar fyrsti báturinn var keyptur. Það var Skíalberg BA-18 og kaupverðið 290.000 krónur. Óllum sjórnarmönnum fannst sjálfsagt að fyrsti bátur í eigu fyrirtækisins hætti nafnið Þórkatla GK-97 og Guðmundur Karlsson fyrsti skipstjóri ráðinn í skipsrum hjá félaginu síðan keyptum við bátinn Bjargþóri ásamt sjóhlusi og gamla barnaskólanum í Járnstáðaverfi af Július Danielssyni kaupverðið var 900.000 krónur skipstjóri á Bjargþóri var ríðinn Einar Símonarson. Árið 1953 var svo keyptur báturinn Ásdis fyrir 620.000 krónur og hlaut hann nafnið Þorbjörn GK 540. Skipstjóri var Ingólfur Karlsson og vélstjóri Haukur Guðjónsson. Árið 1954 var verbönn Lundur stekkur

fyrir sjómanni. Þá voru og fest kaup á dönskum báti sem kom heim 1955. Hann hlaut nafnið Þorgeir GK 22 og var Guðmundur Karlsson skipstjóri á honum, en Erling Kristjánsson tók við Þórkötlu. Það ár var Bjargþór svo seldur. 1956 var Baldvin Þorvaldsson frá Dalvík keyptur og gefið nafnið Þorsteinn GK 15 og var Guðmundur Guðmundsson Steinum skipstjóri. Árið eftir var Þorgeir Gobi keyptur frá Vestmannaeyjum og hann láttinn heita Þórkatla og var Erling Kristjánsson með hann.

Munurinn aðeins 22 tonn

Bar sem mikil sildveiði var um þessar mundir fyrir Norðurlandi voru Þorbjörn, Þorsteinn og Þórkatla send þangað til sildveiða og á reknet fyrir sunnan. Árið 1958 fókust leyfi fyrir nýjum bát. Hann var smíðabur í Travemunde í Þýzkalandi, 75 tonn að stað og kom heim um jólín 1959. Hann fók nafnið Þorbjörn GK 540 og var skipstjóri Þórarinn Ólafsson. Þorbjörn og Þorsteinn voru þá seldir. Svo skedur það um haustið 1959 er Þórkatla kom af reknetaveitum að hún strandar við Höpsnesið og sekkur. Allir koemust þó heilir í land. Eftir þetta áfall var

sótt um leyfi fyrir nýjum bát, sem var auðfengið. Hann var smíður á sama staði Þýzkalandi og Þorbjörninn, sama stað og teikning. Hann hét Þórkatla GK 97 og kom heim í endaðan marz og fór á netaveiðar og fók 500 tonn til 15. maí. 1969 var Brautarholtið keypt af Baldvin Þorvaldsson frá Dalvík keyptur og gefið nafnið Þorsteinn GK 15 og var Guðmundur Guðmundsson Steinum skipstjóri. Árið eftir var Þorgeir Gobi keyptur frá Vestmannaeyjum og hann láttinn heita Þórkatla og var Erling Kristjánsson með hann.

Keypt og selt

Árið 1964 var svo smíðabur 168 tonna trébátur í Djúpuvík í Svíþjóð. Hann fók nafnið Þorbjörn GK 540 og var skipstjóri Þórarinn Ólafsson. Þorbjörn og Þorsteinn voru þá seldir. Svo skedur það um haustið 1959 er Þórkatla kom af reknetaveitum að hún strandar við Höpsnesið og sekkur. Allir koemust þó heilir í land. Eftir þetta áfall var

Frá vinstri Þórarinn Pétursson, Guðbjörg Jónsdóttir, Elsa Benediktsdóttir og Bjarnheiður Danielsdóttir.

Togararaunir

Árið 1973 er keyptur hlutur í togaranum Guðsteini GK 140 ásamt Hraðfrystihúsi Grindavíkur, Fiskimjóli og lýsi, Bærarútgáf Hafnarfjarðar og Stefáni Péturssyni og heitir félagið Samherja árið 1983 með skuldum og eignum, þar með áttu eftir að skapa mikil vandræði. Þegar oliukreppan lagðist á leit dæmið vægast sagt illa út. Kæmi skipið inn eftir 17 daga veiðiferð með 200 tonn af fiski að verðmæti

30 milljónir króna, fók skipshöfnin 15 milljónir og olian kostaði líka 15 milljónir. Fari togarinn hins vegar á karfa þá fiskaði hann fyrir 15 milljónir, hlutur áhafnar var 7, en olian kostaði eftir sem áður 15 milljónir. Það þurfti því að greiða fleiri milljónir króna með hverri veiðiferð.

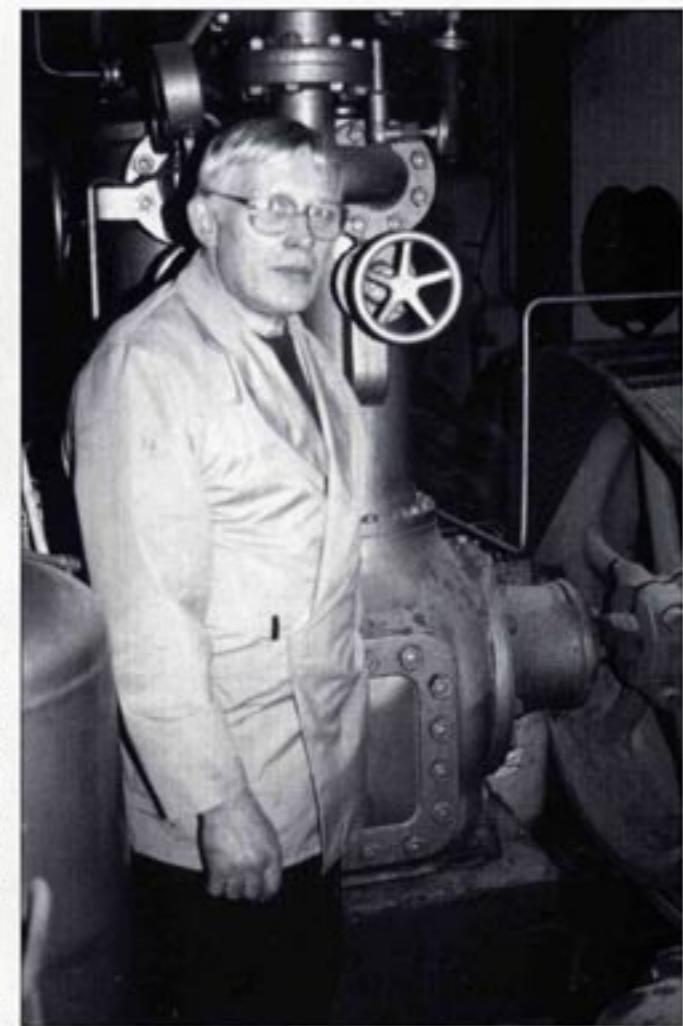
Árið 1974 segir Jón Danielsson upp starfi framkvæmdastjóra og sagði jafnframtaf af sér í stjórn. Var þá Jón Guðmundsson ráðinn í hans starf, en Loftur Jónsson kosinn meðstjórnandi í stjórn. Árið 1975 hættir Guðmundur Guðmundsson með Þorbjörn II og tekur Þórkölu II, sem Snorri Geirsson var með. 1976 brotnar vélin í Þorbirni II. Skipt var um vél og báturinn auglýstur til sölu 1977 og seldur Gunnari Ólafssyni í Vestmannaeyjum fyrir 70 milljónir króna. Árið 1978 hættir Guðmundur Guðmundsson, en hann hafði verið verkstjóri frá 1954 eða í 24 ár.

Árið 1976 var svo keyptur togarinn Ver AK 200, sem var sama gerð og Guðsteinn. Fók hann nafnið Jón Dan. Samherji átti því tvo togara sem voru á ísfiskveitum og isuðu í kassa. Hér fók fjörbung af aflanum vikulega. Hraefnið var lélegt að greðum og kostnaður óskaplegur.

Landburðar af fiski

Jón Guðmundsson hættir störfum 1982 og hafði þá starfaði við Hraðfrystihús Þórkötlustáða í 36 ár. Hvernig tímni var þetta?

„Þetta gekk svona upp og ofan og það var stöðugt bætt við reksturinn þar til við lentum í þessum togurum, sem settu allt á hausinn. Um og upp úr 1960 gekk óskaplegur.

Geir Guðmundsson, stjórnandi vélbúnaði Hraðfrystihúss Þórkötlustáða í áratugi.

Eg man eftir því að þeir fiskuðu svo mikil hérað úti í Grindavíkardyri 1962 að það var landburður. Laugardaginn fyrir þáska fengum við til dæmis 200 tonn af þessum fíorum báturnum, þá voru Þorbjörn og Þórkatlan með 56 tonn hvor bátur, 70 tonna bátar, en þeir voru alltaf að keppast við Erling og Þóri.

Eftir þetta mikla fiskirkir fengu þeir þessa visu:

Síld og þorsk þeir láta í lest. Litið gert af slóri.

Erling fiskar mikil mest. Meira fiskar Þóri.

Það var gaman að standa í þessu, einkum þega vel gekk. Samstarfið var alltaf gott og sjaldan þurfti að greiða atkvæði um ákvæðanir. Þó greiddum við atkvæði um það hvort stýrishúsið á Þórkötlustáði skyldi vera úr áli eða stáli og eins vorum við ekki sammála um það þegar við keyptum Þorbjörn II hvort hann setti að vera úr stáli eða eik. Við Guðmundur Helgason vildum stál- og þá hefði hann verið eins og Hrafni Sveinbjarnarson, sem kom

allt gert i gegn um bankana. Þetta var stórkostlegt að fá að taka þátt í þessu ævintýri. Nánast allt var nýtt af nálinni. Breytingar alveg stöðugar og það er ótrúlegt að hugsa til þess að þegar pabbi réri úr Nesinu var aðstaðan þannig að þeir þurftu að fara til Keflavíkur að sækja sild i beitu og bera hana heim á bakinu. Hraðfrystihús Grindavíkur var í raun stofnað til að frysta beitusild árið 1942 og það breytti miklu.

Óheillaskref

Þegar komið var fram um 1970 höfðu verkalýðsfelögini komið því að við þurflum að boega fólkini kaup, hvort sem við áttu fisk til vinnum eða ekki. Við vorum því i nokkrum vanda vegna þess að ekki gaf alltaf á sjó og eins var hræfnis-ðflun stopul á sumrin. Því var farið út í þessa samvinnu um togaraútggerð í Samherja hf. Það var óheillaskref og oliukreppan knésetti okkur alveg. Oliuskuldin var örðin svo mikil að við fengum ekki lengur olíu nema gegn staðgreiðslu. Við höfðum ekki peninga til þess og því fór þetta allt til helvitís. Þetta gekk reyndar vel fyrstu tvö árin og þá vildu þeir endilega kaupa annan togara en þá tók fyrst steininn úr. Fyrirtækið bjargaði ekki Þórkötlustadahvefinu. Það fylgðaði ekki, en fækkaði ekki eins hratt og annars mætti ætla svo að einhværu skilað þetta bras allt saman," segir Jón.

Hjörtur Gíslason, Jón Guðmundsson og Hinrik Bergsson á skrifstofu Sjómannafélagsins.

Nú er ég haettur

Jón hefur alla sina tilde sött sína bjög i bú í greipar Ægis með einum eða öðrum haetti. Hann réri meðal annars í 36 ár með Magnúsi á Hrauni og lærdi mikil af honum. Síðan gerði hann út trillar samhlíða störfum sinum fyrir HB. Hvernig var fyrir svona mann að hætta hjá PH og hvað tók við?

„Ég keypti bú með Guðmundi syni minum, Þórarinn, og gerði hann út og var með hanum þar til ég varð attaður í fyrra. Þá seldi ég hann. Þetta hefur verið langur röður og oft hefur gefið á þáttina. Nú er ég haettur, nýt lífsins og orna mér við góðar minningar um skemmtilega baráttu og góða samferðamenn," segir Jón Guðmundsson.

Elsa og Ragga á leið til Sigrufjarðar með sildarnót á Volvo árg. 1955 í eigu H.P. Ljós. Jón Guðmundsson.

Sildarstúlkur Hraðfrystihússins slappað af. Frá vinstri: Erla Eynlandi, Jóna Höpi, Inga Sölbakka, Birna Miðbæ, Þóðar Brautarholti, Anna Skála, Helga Stafholti, Ranka Þórmörk, Ingey Buðlunga, Heida Auðsholti og Vala Skála.

Þórkatla II GK-197. Nýsmiði í Røsندal Noregi 1966 fyrir Hraðfrystihús Þórkötlustaða hf. Grindavík.

Ótrúlegar breytingar

Gluggað í fundargerðir Hraðfrystihúss Þórkötlustaða

Fundargerðir Hraðfrystihúss Þórkötlustaða eru merkileg og áhugaverð lesning. Þó ekki séu nema riflega 55 á frá stofnum félagsins, eru breytingarnar frá þeim tímum er félagið er stofnað þar til nú ótrúlegar.

Frysti fundur félagsins er haldinn að Garðbæ hinn 17 júlí 1946 af mönnum þeim er lokað hafa hlutafé í vœtanlegt hlutafélag er hafi að markmiði að byggja og reka hraðfrystihús í Grindavík. Fundarstjóri var kosinn Þórarinn Pétursson, Valhöll, og fundarríttari Jón Danielsson, Garðbæ.

Annar líður fundargerðarinnar er svo hljóðandi:

„Fundarstjóri gefur yfirlit um störf nefndar þeirrar, er kosin var til undirbúnings félagsstofnunarinnar, en í nefndinni áttu seti þeir Þórarinn Pétursson, Jón Danielsson og Magnús Þóðarson. Nefndin hafði fengið loförd um hlutafé að upphæð kr. 140.000,00. Einmig hafði nefndin fengið tilboð um útvegum vela og tekja i hið vœtanlega hraðfrystihús frá Hamri hf. Að upphæð sirkar 300.000,00 með nið-

ursetningu, þar með byggingakostnaður og vela 570.000,00 en þó skal tekið fram að þetta sé lauslega áætlað af Jakob Sigurðssyni í Fiskimálanefnd, en hann var ekki búinn að fá teikningu af vœtanlegu húsi, en hennar er von nú fyrir næstu helgi.“

Á fundinum var félagsstofnun samþykkt með öllum atkvæðum og ákveðið að nafn þess yrði Hraðfrystihús Þórkötlustaða, lög félagsins voru samþykkt og því kosin stjórn undir formennsku Magnúsar Þóðarsonar.

Á næstu fundum er margt nött, svo sem riðning starfsmanna, laun þeirra og annað sem við kom byggingu frystihússins og starfsemi félagsins. Á 14. Fundi stjórnarinnar er meðal annars nött um laun fyrir börn. Skula börn 12 til 14 ára fá 5 krónur á timann í dagvinnu, 7,50 í eftirvinnu og 10 krónur í dagvinnu. Börn 10 til 12 ára fá 4,57 krónur í dagvinnu, 6,85 í eftirvinnu og 9,14 krónur í næturvinnu. Miðast kaupið við 310 stig visitölu.

Á 17. og 18. og 19. Fundi er sagt frá basli við sildarsöltun, erfileika í rekstri dýrtið, kauphekkjan og

fleira. Á 22. fundi stjórnarinnar er aðalfundur undirbúinn. Þar kemur meðal annars eftirfarandi fram:

Leyfi þarf fyrir kaffiveitingum

„Tekið fyrir, ákveðið að halda aðalfund félagsins hinn 5. Júní 1948 kl. 2. E. h. Stjórnin felur forstjóra að athuga hvort hægt muni að fá skammt á kaffi og sykri hjá skómmuntaryfirvöldum svo hegt sé að hafa kaffi handa fundargestum, en þá að öðrum kosti ef að það fæst ekki, þá yrði fengið ól til drykkjar.“

Á fundinum 41 og 42 koma fram erfðileikar í saltfiskverkun og rætt er um kaup á búnaði til saltfiskþurkunar fáist til þess viðkomandi gjaldeyris- og innflutningsleyfi. Á aðalfundi árið 1951 var ákveðið að hekka arðgreiðslur í 12% vegna góðrar afkomu á árinu 1950. Þá voru tekjur félagsins 4.816.708,51 krónur en gjöld 4.776.353,23 krónur og hagnaður því 40.355,28.

Fiskverð um þessar mundir er 1,60 krónur fyrir frystan þorsk, en ný fiskur er seldur á 1,25 krónur kilóið.

Á aðalfundinum 1951 er eftirfar-

andi mál tekið fyrir: „Formaður las upp bréf frá Svavari Árnasyni þar sem hann segrir að í ráði sé að kaupa orgel í Grindavíkurkirkju nú í sumar og kosti það í erlendum gjaldeyr 1120 pund og þar sem innflutningur sé bundinn við bata gjaldeyr, sé hér um hāa fjárhæð að ræða, sem erfitt sé framur að ráða. Í því sambandi kveðst hann fara þess á leit að við bæði frystihúsins í hreppnum að þau gefi kirkjunni kost á að kaupa B skirteini bata gjaldeyr 560 pund hvort með 30% álagi á hið skráða gengi sem er 45,70. Fundarmenn voru hlynntir í þessari málaleitan og þar sem fullt álag er 60% og eftirgjöfin því kr. 7.677,60 taldi formaður heppilegra að gefa kirkjunni sömu upphæð af rekstrarhagnaði síðastliðins árs og var það samþykkt af öllum fundarmönnum.“

Á fundinum var einnig samþykkt að bjóða öllu starfsmólkum hússins sem eigi heima á staðnum í eins dags skemmtiferð og að húsið borgaði bílinn og hádegisverð.

Skin og skúrir

Næstu fundargerðir eru með svip-

Guðmundur Kristjánsson og Hraðfristihús Þórkötlustaða þar sem hann var verkstjóri í næstu 25 ár. Ljósmynd. Tómas Þorvaldsson.

uðu sniði og er afkoma félagsins lengst af góðum, en þó er 27.570 króna tap á rekstrinum, en hagnaður 62.978,79 krónur árið eftir. Á þessum árum eru fyrstu bítar félagsins keyptir. Árið 1956 er hafnabréð þánnóku í hlutafelaginu Fiskimjöli og lýsi, enda ekki til félagsins. Þá kemur fram að tekjur félagsins hafi aukizt og 1955 voru þær 94,5 milljónir króna og hagnaður 27.650 krónur. Árið eftir er enn hagnaður, um 90.000 krónur en 1958 er rekstrarhalli 101.000 krónur. Þá kemur fram að laun hafa hekkad mikil og þá er verkstjóri kominn með 7.000 krónur ámánuðu en það er litlu minna en árslaun helstu stjórnenda voru við stofnun fyrirtækisins 1946.

Árið 1959 kemur fram að tap var á rekstrinum árið áður upp á 151.222 krónur. Þá hefur fengið leyfi til að kaupa bát frá Þýskalandi. Hann verður 75 tonn að sterð og kostar 2,6 milljónir króna. Árið 1959 ferst þórkatla við Höpsnes, en allir skipverjar björguðust. Það er að rekstrarhalli 83.233 krónur. Árið 1960 eru tekjur 18,8 milljónir króna, rekstrarhalli 296.000 krónur og

eignir metnar á 20 milljónir króna. Árið eftir er hagnaður á rekstrinum 113.000 krónur og er nú betri til og afli mikill. Á vetrarvertiðinni 1962 var góður afli. Innkeyptur fiskur var 2.811 tonn. Þar af fíkk Þorbjörn 946,630 kiló, Þórkatla 906,300 og Þorsteinn 623,360 kiló. Afli báta félagsins var því 2.476 tonn.

Sjónvarp

Um þessar mundir er farið út í sniði báts í Svíþjóð og tengist margt því málum. Á fundi 8. Febrúar 1964 er effirfarandi erindi tekið fyrir: „Tillaga kom frá Jóni Danielsyni, formanni félagsstjórnar og hvort ekki yrði rétt að stjórnin samþykkti á þessum fundi að Hraðfristihús Þórkötlustaða hf. gæfi Guðmundi Kristjánssyni verkstjóra sjónvarp sem myndi kosta sírka tópar 8.000 krónur. Það er að segja að Hraðfristihús Þórkötlustaða hf. gæfi Guðmundi sjónvarpið.“ Nokkrar umræður urðu um þetta erindi, en að lokinni atkvæðagreðslu var samþykkt að gefa Guðmundi sjónvarpið.

Togarakaup

Tap varð á rekstrinum á næstu árum, 61.000 krónur 1966 og 1967

anman kostnað af því, svo sem toll af því ef til kaemi og uppsettingu og annað sem því myndi fylgia. Formaður kvaðst leggja þessa tilloðu fram á þeim forsendum að honum væri kunnugt um að það myndu koma þó nokkur sjónvörp með hinum nýja bát, sem baði eignedur Hraðfristihússins ættu svo og aðrir sem ynni hjá fyrirtakinu. Hins vegar hvaðst formaður vita að Guðmundi muni langa til að fá sér sjónvarp, en mundi ekki geta veitt sér það vegna getuleysis. Formaður finnst vel við eiga að stjórnin sýndi honum nokkra viðurkenningu fyrir starf hans hér við Hraðfristihús Þórkötlustaða hf. Hraðfristihús Þórkötlustaða hf. gæfi Guðmundi Kristjánssyni verkstjóra sjónvarp sem myndi kosta sírka tópar 8.000 krónur. Það er að segja að Hraðfristihús Þórkötlustaða hf. gæfi Guðmundi sjónvarpið.

Varapið 4,2 milljónir króna. Heldur lagast svo rekstrinum og hagnaður verður 42.000 krónur árið 1969, 4,7 milljónir 1970 og 2 milljónir 1971. Á aðalfundi félagsins 1972 er fjað um togarakaup. Formaður félagsins Jón Danielsson rakti gang mála:

„Þá kem ég að togarakaupum. Þetta var fyrst riðt að stjórnarfundi 6. Nóvember 1971 en þá ekki teknin nein endanleg ákvörðun. Á stjórnarfundi sem haldinn var 27. Janúar 1972 var ákveðið að vera með i togarakaupunum, en það hafði komið fram að frystihúsin hér í Grindavík hefðu riðt um að reyna að festa kaup á skuttagora til hráefnisaukningar þann tíma, sem lítið er um fisk hér, baði að haustinu og framan af vetrarvertið.“

Það er búið að stofna hlutafélag um þennan togara og heitið það Samherjinn hf. Hlutaþeði er 11 milljónir, kaupverð skipins er á milli 140 og 150 milljónir, en það fer dálitíð eftir tækjakaupum í henni. Þetta nýja skip verður til afgreiðslu í marsmánuði 1974, 1000 tonna skip, smíðad í Þórlandi. Það eru fimm adaleigendur að þessu skipi

og eru það Hraðfristihús Grindavík h.f., Hraðfristihús Þórkötlustaða h.f., Arnarvik h.f., Hraðfristihús Stefáns Péturssonar, Kópavogi og Fiskimjöll og lýsi h.f. í Grindavík. Hveri hraðfristihús er með 2.470.000 hlutafé og Fiskimjöll og lýsi kr. 1.195.000. Við erum búnir að greiða okkar part upp í hlutafelagið, 1.125.000 krónur og er búið að gefa út hlutabréf fyrir þeiri upphæð.

Það fór svo þannig að Arnarvik dró sig út úr hlutafelaginu en Bæjarúturgerð Hafnarfjarðar kom í staðinn. Útgerðin togarans sem hlaut nafnið Guðsteinn, fór vel af stað, en svo skall oliukreppan á og rekstrarröngleikar voru gifurlegir.

Á aðalfundi félagsins 1997 var fjað um erfileikana, en þar kom jafnframt fram að greidd laun á árinu áður nánu um 116 milljónum króna. Í fundargerðinni segir svo: „Það hafa verið mikil rekstrarröngleikar hjá frystiðnaðinum á síðasta ári og ekki virðist itla að retast úr, því 1. júlí síðastliðinn var 20% fiskverðshækkan og 24% kauphækkan. En á móti þessu kemur aðeins 17% afurðaverðshækkan, svo að vandseð er að hægt sé að halda áfram rekstri frystihúsa almennt.“

Jón sagði frá því að Samherji h.f.

Porbjörn II GK 541. Nýsmíði í Djúpivík Svíþjóð 1964 fyrir Hraðfristihús Þórkötlustaða Hf. Grindavík.

hefði keypt b.v. Ver frá Akranesi, sem er systurskip b.v. Guðsteins. Kaupverð var krónur 340.499.228 krónur. Héðan hafa verið greiddar 6.000.000 vegna skipakaupanna og hefur það fó verið tekið út úr rekstrinum. Skipið var afhent 10. des. Síðastliðinn og var skipt upp og nefnt Jón Dan. Það hóf síðan veðar i jan. síðastliðnum.“

Verðbólgan er á ferðinni á þessum tíma. Á fundinum var skipt frá því að allar tölur hefðu hekkad mikil að milli ára. Frystar afurðir hefðu hekkad um 78,5 milljónir króna

þórkötlustaða hf. Þar með lýkur 45 ára farselli starfsemi félagsins. Þar sem síðasta fundargerðarbók Hraðfristihús Þórkötlustaða er tynd og þar með skriflegar heimildir ekki fyrir hendi verðar sú saga ekki rakinn frekar. Í húskynnum H.P. í Þórkötlustaðahverfi hefur síðan árið 1990 verið rekin fiskvinnsla undir óðrum nöfnum.

Í dag rekur Samherji hf. vinnumiði í húsum um á síld, loðnu og afurðum sem af þeim fiskategundum fást.

Hjörtur Gislason

FJÖLBRAUTASKÓLI SUÐURNESJA

Sunnubraut 36 - 230 Keflavík - Sími 421-3100

**Sendum sjómönnum, fiskvinnslufólk og öðrum
Grindvikingum famingju- og heillaóskir á sjómannadaginn**

Auk náms á Sjávarútvegsbraut og Vélstjórn (1. og 2. stigs) og Veiðarfaeragerðar (Netagerðar)

býður Fjölbautaskóli Suðurnesja fram nám á fjöldi sarfsnáms-, lön- og stúdentabrautum og starfrækir eina óflugustu óldungadeild (kvöldskóla) utan höfuðborgarsvæðisins.

FS er kjarnaskóli í netagerð og er því eini skólinn á landinu sem býður fram þetta nám.

Þá sinnir skólinn einnig viðamiklu þróunarstarfi og endurmenntun í greininni.

Við viljum vekja sérstaka athyggli á því að hægt er að taka einstaka áfanga faggreina netagerðar í fjarnámi.

Innritun á haustönn 2002 fer fram í skólanum 10. og 11. júní. Frekari upplýsingar fást á skrifstofu skólans.

Skólameistari

Grindavíkurbátar 1945 - 1960

I kjölfar síðari heimsstyrjaldar fjölgði bátum, sem gerðir voru út frá Grindavík og þeir steckkuðu. Þaett hafnarskil-yrði í Hópinu réðu þar mestu um og samkeppnin, um vinnuaflid, við setuliðið fór þverrandi. Mörög ný hlutafélag um útgerð og fiskvinnslu voru stofnuð í Grindavík á árunum 1945-1960. Má þar nefna Útgerðarfélög Grindavíkur, Hraðfrystiðus Þörkölustaða, Ingólf, Fiskverkun, Ársel, Þorbjörn, Gjögur, Sævik, Val, Arnarvík og Hraðfrystiðus Grindavíkur, sem raunar hóf starfsemi nokkru fyrr.

Um þetta leyti voru bátarnir komnir með talstöðvar, sem auðvelduðu mjög samskiptin úti á miðunum. Dýptarmælar tóku þá einnig að ryðja sér til ríms. Fyrstu bátar Grindvikinga sem búnir voru talstöðvum,

voru Hrönn G.K. 50 og Sæborg I. G.K. 45. Fólk i landi gat nú hlustað á samtöl formannanna með því að stilla á bátabylgjuna í útvarpinu. Eftirfarandi visa, sem barst á öldum ljósvakans er bátar voru að sildveiðum fyrir Norðurlandi, varð fleyg. Hún er hannig:

Halló bátar, halló skip,
hver var að kalla' á Narfa,
voru það Ægir, Óðinn, Týr,
einhver þeirra skarfa.?

Á þessum fyrstu árum talstöðvanna föru samskipti bátanna við land fram í gegnum Landssímastöðina á Grund, sem Sigurður Þorleifsson veitti forstöðu. Stöðin á Grund mun þó einkum hafa verið starfækt í ör-yggisskyni. Útvegmenn í Grindavík hófu

rekstur Grindavíkurradiós um 1960. Stöðin var til husa hjá Þorþirni h/f fyrstu 4-5 árin og sinntu þá Daniel Haraldsson og Bragi Guðriðsson talstöðvarþjónustu við bátafloann. Magnús Magnússon frá Móakoti var síðan ráðinn forstöðumaður stöðvarinnar og gegndi hann því starfi um árabil. Löggilt hafnarvigt fyrir Grindavíkurfönn var tekin í notkun árið 1949. Fyrstu vigtarmenn voru Sigurgeir Jónsson, Vorhúsun og Magnús Guðmundsson, Hellum. Siðar starfaði Daniel Haraldsson frá Hamri lengi sem vigtarmaður á hafnarvigtinni. Hafnarstjóri á því timaskeiði sem hér um næðir, var Sigurður Þorleifsson, Grund. Á sjötta áratugnum voru smiðaðir nokkrir bátar 50-75 brl. að stærð fyrir Grindví-

inga i Danmörku og Þýskalandi. Jafnframt voru þá keyptir frá Danmörku nokkrir eldri bátar, svonefndir „Nordursjávarkutterar“. Nordblendingar og Austfirðingar höfu einnig útgerð vertiðarbáta frá Grindavík um þetta leyti. Fyrsti stálbáturinn, sem smiðaður var fyrir Grindvikinga, var Gisli Jónsson G.K. 30. Hann var smiðaður í Þýskalandi, var 139 brl. að stærð og kom til Grindavík 5. júlí 1960. Bátarnir stunduðu hefðbundnar bolfskeiðar á vetrarvertiðum. Að sumarlagi fóru margir þeirra til sildveiða fyrir Norður- og Austurlandi og voru síðan gerðir út á reknetaveiðar syðra á haustin. Humarveiðar höfust fyrir Suður- og Suðvesturlandi í lok sjötta áratugarins.

Eftir Ólaf Rúnar Þorvarðarson

Mai G.K. 48

Smiðaður í Noregi 1918. Fura. 22 brl. Vél: Grey, 48 ha. Var gerður út frá Vestmannaeyjum á árunum 1924-1945. Eigendur voru Sigfús, Jóhann og Vigfús Scheving o.fl. Hét báturinn þá Mai V.E. 275. Seldur Þóréði Þórðarsyni, Reykjavík vorið 1945 og hlaut þá nafnið Stefán Þórðarson R.E. 65. Báturinn var seldur til Grindavíkur haustið 1945. Kaupendur voru Einar Dagbjartsson, Ásgarði, Jón Gíslason, Baldurshaga og Björn Þórðarson. Hlaut báturinn þá nafnið Mai G.K. 48. Ný vél, Caterpillar, 115 ha. var sett í bátinn árið 1947. Mai var gerður út frá Grindavík til ársins 1955. Formaður var Einar Dagbjartsson. Báturinn var seldur til Sandgerðis 1955. Hann beotnaði í Sandgerðishöfn 1962 og var talinn ónýtur og tekinn af skrá eftir óhappið.

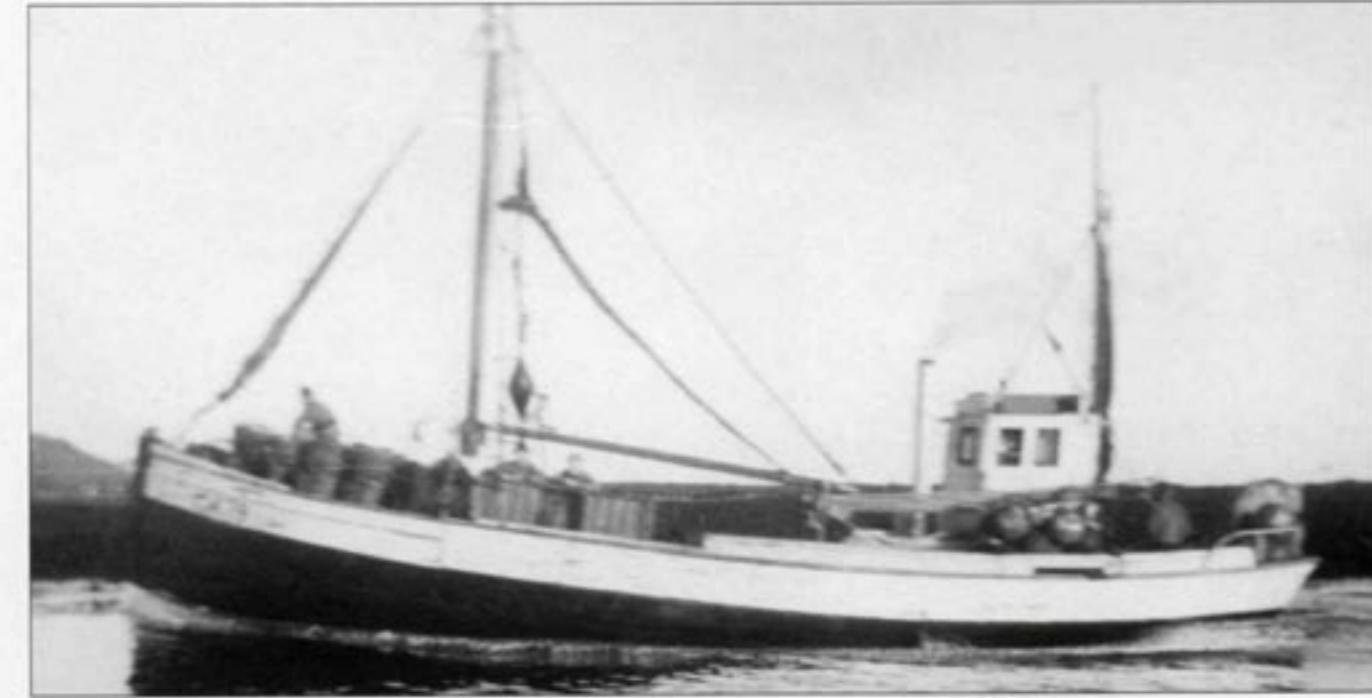
Hrafn Sveinbjarnarson G.K. 255

Smiðaður í Reykjavík 1913. Eik og fura. 20 brl. Vél: Tuxham, 50 ha. Eigandi bátsins til 1939 var Bjarni Ólafsson & Co. Akranesi. Hét hann þá Hrafn Sveinbjarnarson M.B.85. Seldur Ólafi E. Einarssyni, Keflavík 1939.

Var gerður út frá Keflavík til 1946. Báturinn var lengdur 1942 og mældist eftir það 25 brl. að sterð. 1944 var sett í hann 100 ha. Buda dieselvél. Seldur til Grindavíkur 1946 og hét þá Hrafn Sveinbjarnarson G.K. 255.

Eigendur í Grindavík voru upphaflega Sverrir Sigurðsson, Brimnesi og synir hans, braðurnir Sigurður Magnússon, Sólheimsum og Jóhann Magnússon og Kristinn Ólafsson, Þórkötlustöðum. Árið 1953 stofnuðu eigendurnir h/f Ársel ásamt Sæmundi Sigurðssyni frá Hvasshrauni og gerði félagið bátinn út til 1955. Formaður bátsins á árunum 1946-1953 var Sigurður Magnússon en Magnús Þórðarson frá Búdum mun hafa verið með hann á vertið 1954. Báturinn var seldur til Reykjavík 1955 og fækki þá umdaemissstafina R.E. 332. Á árunum 1959-1968 var hann gerður út af eigendum í Vestmannaeyjum og hét þá Hrafn Sveinbjarnarson V.E.141.

Báturinn var talinn ónýtur og tekinn af skrá 28. júní 1968.

Skírnir G.K. 79

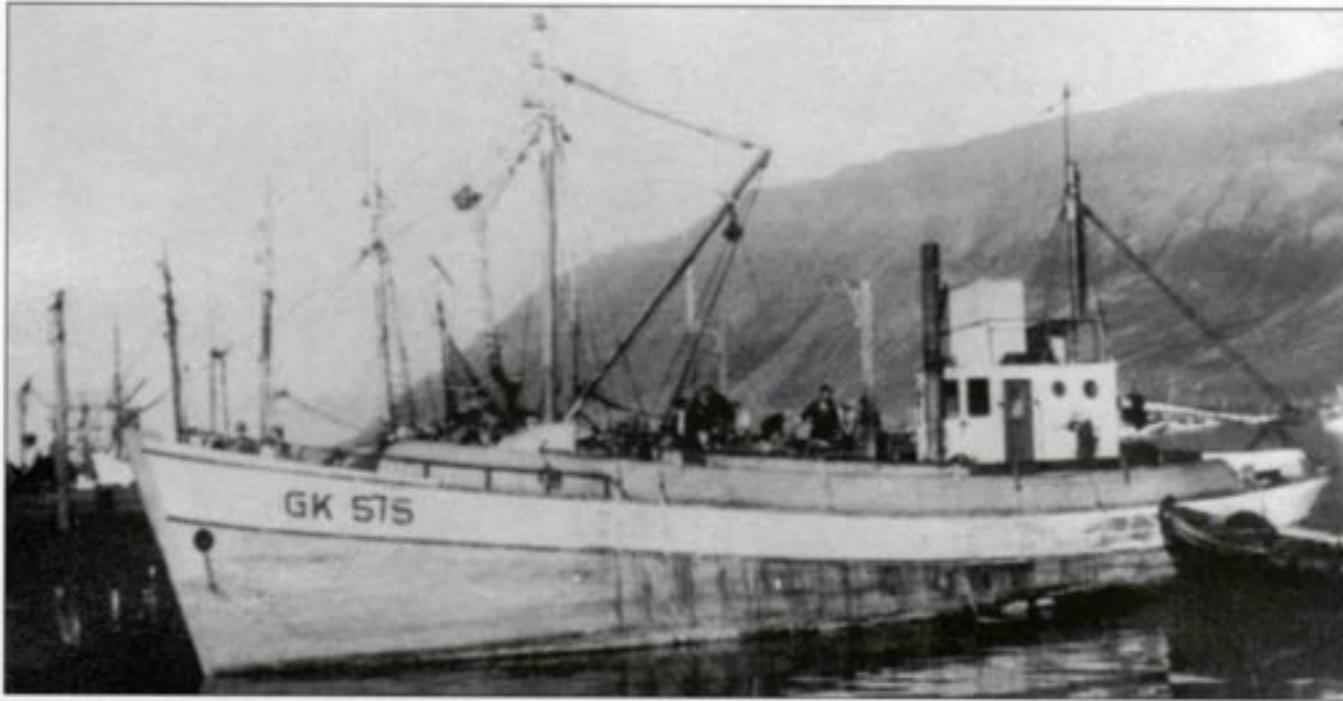
Smiðaður á Ísafirði 1912. Endurbýggður 1927. Fura. 21 brl. Vél: Tuxham, 50 ha. Var upphaflega söðbyrðingur og gerður út frá Ísafirði. Seldur Haraldi Böðvarssyni & Co. Akranesi, 1927. Var gerður út frá Akranesi og einnig Sandgerði um skeið og hét þá Skírnir G.K. 515. Bar síðar umdaemissstafina M.B.94 og A.K.94. 1936 var sett í bátinn 64 ha. Tuxham vél og 1939 June Munktell vél, 90 ha. Seldur til Grindavíkur 1948. Eigendur í Grindavík voru Guðjón Sigurgeirsson, Vorhúsum, Sigurgeir Guðjónsson, Hlíð og upphaflega einnig Demus Joensen, Hlíði. Hét báturinn þá Skírnir G.K. 79. Formaður var Guðjón Sigurgeirsson.

Skírnir var gerður út frá Grindavík til ársins 1955, en var þá seldur Guðmundi Guðmundssyni o.fl. Miðneshreppi. Báturinn var talinn ónýtur og tekinn af skrá 1966 og hafði þá staðið uppi í Dríttarbraut Keflavíkur um tíma.

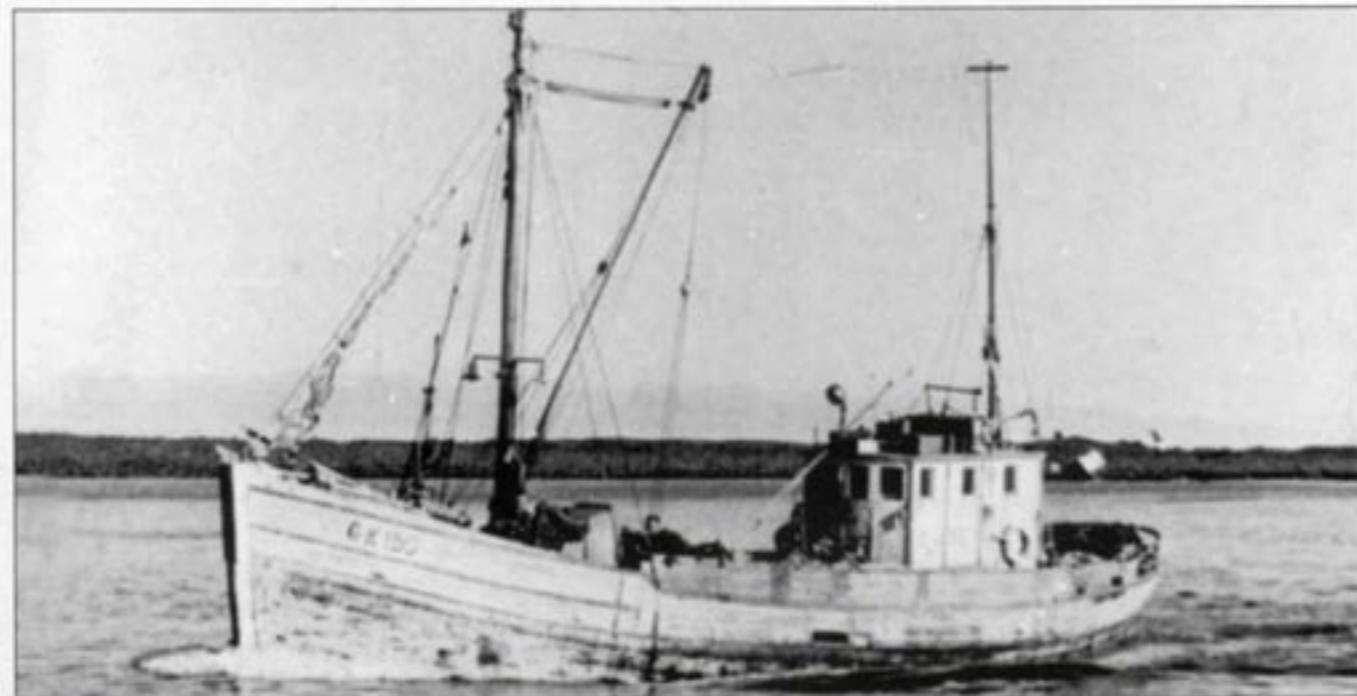
Grindvíkingur G.K. 39

Smiðaður á Akranesi 1947. Eik. 66 brl. Vél: Lister diesel, 200 ha. Eigandi Ingólfur h/f, Grindavík, frá 11. júlí 1947. Formenn voru Björn Þórðarson, Sigurður Sigurjónsson og Jóhann Magnússon. Báturinn fórst við Höpsnes með allri áhöfn, fimm mönum, í suðaustan stórvíðri, 18. janúar 1952.

Bjargbör G.K. 515

Smiðaður á Akureyri 1948. Eik. 37 brl. Vél: June Munktell, 130 ha. Eigandi Július Danielsson, Brautarholti, Grindavík frá 14. júni 1948. Hraðfrystihús Þórkötlustaða h/f, keypti bátinn 29. nóvember 1952 og gerði hann út til 1954. Formenn voru Jón Kristjánsson og Simon Þorsteinsson. Báturinn var seldur til Ólafsvíkur 1954 og hét þar Bjargbör S.H. 153. Seldur til Reykjavíkur 1962. Þar var sett í hamn 220 ha. Caterpillar dieselvél. Hét hann þá Jón Bjarnason R.E. 213. Báturinn var seldur til Þorlákshafnar 1978. Síðar var hann gerður út af eigendum í Keflavík og Garði. Hét hann þá Seifur G.K. 98. Báturinn var talinn ónýtur og tekinn af skrá 1982.

Óðinn G.K. 150

Smiðaður í Danmörku 1916. Eik. 27 brl. Vél: Tuxham, 50 ha. Báturinn var gerður út frá Bolungarvík og Ísafirði til ársins 1938. Hann var endurbyggður og lengdur á Ísafirði 1932 og meldist eftir það 33 brl. að staerð. Það var sett í hann Skandia vél, 80 ha. Báturinn hét þá Svalan I.S. 72. Seldur til Akraness 1938. Hét þá Hermóður M.B. 47 en fikk síðar umdæmisstafina A.K. 47. 1941 var sett í bátinn Grey dieselvél, 165 ha. og 1945 Tuxham vél, 120 ha. Seldur Útgerðarfélagi Grindavíkur h/f, 1947. Hét eftir það Óðinn G.K. 150. Báturinn var endurbyggður að hluta til 1954 af Gisla Guðmundssyni, bátasmíð. Var hann síðan endurmeldur og meldist það 38 brl. 1956 var sett í hann Kelvin dieselvél, 132 ha. Formenn bátsins í Grindavík voru Gunnar Gislason, Demus Joensen, Þórarinn Ólafsson, Sigmundur Guðmundsson, Andreas Joensen og Sigurpáll Ádalgeirsson. Óðinn var gerður út frá Grindavík til ársins 1961. Eftir það stóð báturinn uppi í Dráttarbraut Keflavíkur þar til hann var tekinn af skrá 1970.

Sæborg G.K. 86

Smiðuð í Danmörku 1930. Eik og fura. 22 brl. Vél: Tuxham, 76 ha. Báturinn var upphaflega gerður út frá Vogum á Vatnsleysuströnd og hét þá Huginn G.K. 341 og síðar Jón Dan G.K. 431. 1936 var sett í hann 90 ha. Delta vél. Báturinn var gerður út frá Snæfellsnesi á árunum 1946-1950 og hét þá Farsell S.H. 30. Seldur til Grindavíkur 1950. Eigendur voru braðurnir Guðjón og Óskar Gíslasynir frá Vík. Þeir gerðu bátinn út frá Grindavík til ársins 1953 og var Óskar formaður. Hét báturinn þá Sæborg G.K. 86. Báturinn var seldur til Flateyjar á Breiðafirði haustið 1953 og þaðan til Reykjavíkur 1956. Var síðan gerður út frá Reykjavík, Borgarnesi, Keflavík og Sandgerði á árunum 1956-1980. 1974 var sett í hann Volvo Penta dieselvél, 210 ha. Báturinn komst aftur í eigu Grindvíkinga 1980. Þá keyptu hann þeir Eyjólfur Vilbergsson og Ólafur Sigurpásson. Hét hann þá Ingólfur G.K. 125. 1983 var sett í hann 240 ha. Caterpillar dieselvél. Frá 1988- 1991 voru eigendur bátsins í Grindavík, Jens Óskarsson og synir. Hét hann þá Fengsell G.K. 262. Báturinn heitir nú Fengsell I.S. 83 og skráður eigandi er Ögurnes ehf. Súðavík.

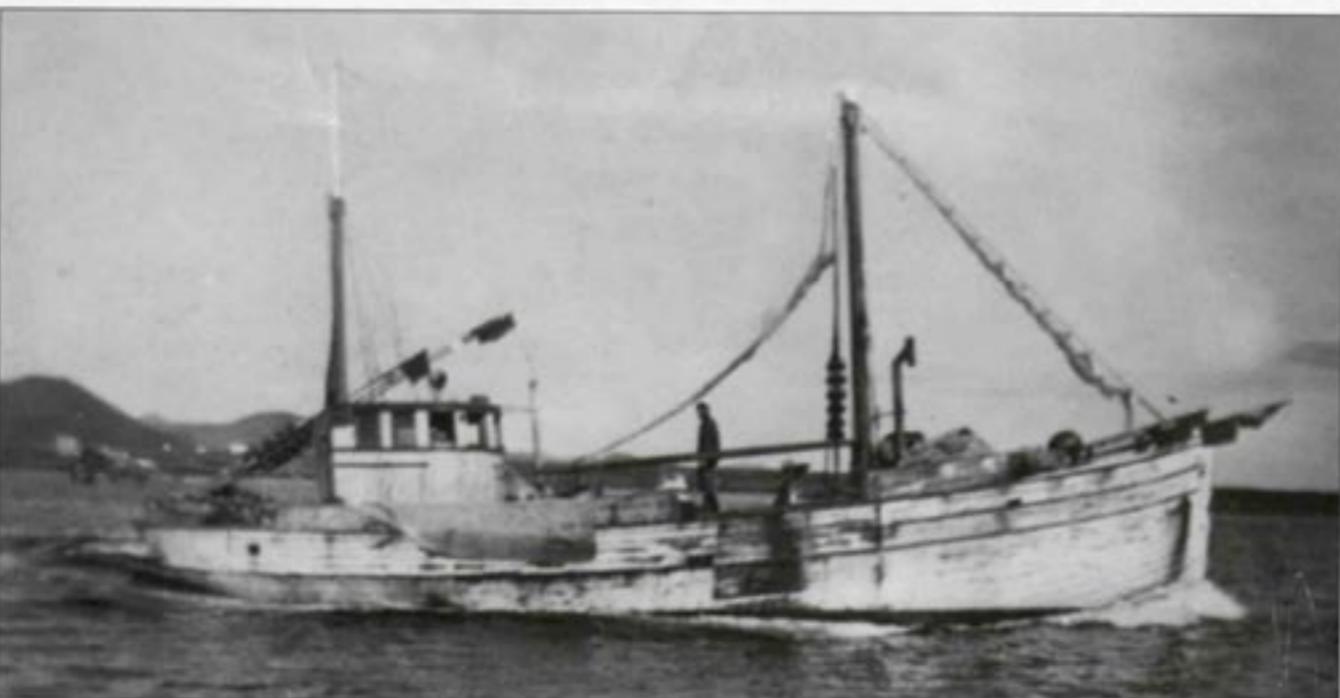
Týr G.K. 450

Smiðaður á Fáskrúðsfirði 1946. Eik. 38 brl. Vél: Mirrlees dieselvél, 140 ha. Eigandi frá 1946-1948 var Skrúður h/f, Fáskrúðsfirði. Hét báturinn þá Skrúður S.U. 21. Ríkissjóður Íslands var síðan skráður eigandi bátsins um tíma og hét hann þá Hrafn G.K. 450. Báturinn var seldur Útgerðarfélagi Grindavíkur h/f, 14. febrúar 1948. Var hann gerður út frá Grindavík til ársins 1952 og hét þá Týr G.K. 450. Formenn bátsins í Grindavík voru Óskar Gislason og Einar Simonarson. Týr var seldur til Ólafsvíkur 1952. 1960 var sett í hann G.M. dieselvél, 240 ha. Hét hann þá Týr S.H. 33. Báturinn var seldur til Sauðárkróks 1967. Þaðan var hann gerður út til 1989, en var þá afskráður. Hét hann þá Týr S.K. 33. Báturinn hefur staðið uppi á sjávarkampi við Sauðárkrók síðasta áratuginn, en hugmyndir eru uppi um að setja hann á Sildarmínjasafnið á Siglufirði.

Búi G.K. 266

Smiðaður í Svíþjóð 1935. Eik. 24 brl. Vél: June Munktell, 90 ha. Var upphaflega gerður út af Samvinnufélagi Reyðarfirðinga, Reyðarfirði og hét þá Rán S.U. 528. Báturinn var seldur til Vestmannaeyja vorið 1939 og hét þar Hannes löðs V.E. 323. Í desember sama ár var hann seldur til Dalvikur og hlaut þar nafnið Baldur E.A. 629. Árið 1944 var báturinn skráður á Grundarfirði og hét þá Jóhann Dagsson S.H. 10. Seldur til Grindavíkur 1950. Kaupendur voru Marel Eirksson, Byggðarenda, Águst Sigurðsson, Hraunteigi, Magnús Guðmundsson, Hellum og Kristján Sigurðsson, Bergi. Báturinn var gerður út frá Grindavík til ársins 1957 og hét þá Búi G.K. 266. Formaður var Águst Sigurðsson. Búi var seldur til Hafnarfjarðar 1957 og hlaut þá nafnið Dröfn G.K. 266. Frá Hafnarfirði var báturinn gerður út til ársins 1966, en var þá seldur vestur á Súðuvík. Hét hann þar Dröfn Í.S. 220. Báturinn var talinn ónýtur og tekinn af skrá eftir strand 1969.

Þórkatla G.K. 97

Smiðuð í Keflavík 1942. Eik. 26 brl. Vél: Delta diesel, 110 ha. Var upphaflega gerð út frá Ytri-Njarðvík og hét þá Anna G.K. 461. Báturinn var seldur til Patreksfjarðar 1946 og hét þar Skálberg B.A. 18. Hraðfrystihús Þórkótlastaða h/f i Grindavík keypti bátinn 1952 og hlaut hann þá nafnið Þórkatla G.K. 97. Formaður Þórkótlu var Guðmundur Karlsson. Báturinn var seldur til Gerðahrepps í Gullbringusýslu 1956 og hét eftir það Kári G.K. 146. 1960 var sett í bátinn 165 ha. G.M. dieselvél. Hann komst aftur í eigu Grindvikinga árið 1963. Þá keyptu hann þeir Óskar Gislason, Sævar Óskarsson og Ragnar Magnússon. Báturinn var talinn ónýtur og tekinn af skrá 1965.

Hafrenningur G.K. 39

Smiðaður í Danmörku 1941. Eik. 53 brl. Vél: Bukh dieselvél, 240 ha. Báturinn var gerður út frá Fáskrúðsfirði á árunum 1946-1949 og hét þá Oddur S.U. 24 og síðan Nanna S.U. 24. Seldur Jóhanni Guðjónssyni, Keflavík, 1949. Hét þá Nanna G.K. 34. Báturinn var seldur Ingólfí h/f, Grindavík, 16. maí 1952. Var hann síðan gerður út frá Grindavík í rúma two áratugi og hét Hafrenningur G.K. 39. 1952 var sett í bátinn 250 ha. Fairbanks Morse dieselvél og 1959 Caterpillar dieselvél, 300 ha. Formennt Hafrennings voru Björn Þórðarson, Simon Þorsteinsson, Þórarinn Ólafsson, Sigurðall Adalgeirsson, Einar Jónsson, Sigurðr Þórhallsson o.fl. Árið 1967 var skráður eigandi bátsins h/f Hafrenningur, Grindavík. Báturinn var seldur 23. júlí 1973, Sævör h/f, Grindavík og 15. desember 1975 var hann seldur til Eyrarbakka. Hét hann eftir það Boði Á.R. 100. 15. mars 1977 varð sprenging um borð í bátnum, þar sem hann lá við bryggju í Þorlákshöfn. Var báturinn talinn ónýtur eftir sprenginguna og bruna sem fylgdi í kjölfar hennar og var tekinn af skrá 8. júní 1977.

Ægir G.K. 350

Smiðaður á Akureyri 1947. Eik. 37 brl. Vél: Mirrlees dieselvél, 140 ha. Eigandi Ríkissjóður Íslands frá 15. nóvember 1947. Seldur Útgerðarfélagi Grindavíkur h/f, 9. apríl 1948. Var gerður út frá Grindavík til ársins 1954. Formaður var Gunnar Gislason, Vik. Báturinn var seldur til Hellissands haustið 1954 og hét eftir það Ármann S.H. 165. 1956 var sett í hann 200 ha. Alpha dieselvél. Báturinn eyðilagðist eftir að eldur kom upp í honum á Breiðafirði 1. september 1961. Mannbjörg varð.

Hrafn Sveinbjarnarson II. G.K. 205

Smiðaður í Njarðvík 1946. Eik. 36 brl. Vél: Buda dieselvél, 170 ha. Hét upphaflega Ársell Sigurðsson G.K. 320 og var i eigu Sæmundar Sigurðssonar frí Hvassahrauni. Ársell h/f í Grindavík eignaðist báttinn 1953 er Sæmundur gerðist hluthafi í félaginu og gerði það hann út til 1957. Hét báturinn þá Hrafn Sveinbjarnarson II. G.K. 205 og formaður var Sigurður Magnússon, Sólheimum. Báturinn var seldur til Reykjavíkur, 3. janúar 1958 og var gerður út þaðan til 1962. Hét hann þá Vikingur R.E. 240. Var síðan gerður út frá Hafnarfirði á árunum 1962-1971. 1964 var sett í báttinn 220 ha. Caterpillar dieselvél. Seldur til Vestmannaeyja 1971 og hét þar Gullfaxi V.E. 102. 1973 var báturinn skráður á Grundarfirði og hét Gullfaxi S.H. 125. Hann sökk á Faxaflóa, 14. júlí 1978. Tveir menn voru þá á bátnum og komust þeir í gummibjörgunarþát. Var þeim síðan bjargað um bord í Rán A.K. 34 frá Akranesi.

Farsæll G.K. 246

Smiðaður í Færeyjum 1919. Eik og fura. 12 brl. Vél: Wichmann, 20 ha. Báturinn var keyptur til Íslands frí Færeyjum 1925 og gerður út frá Vestmannaeyjum til 1949. Hét hann þá Stakksárfoss V.E. 245. Skipt var um vél í bátnum 1939 og sett í hann 45 ha. Wichmann vél. Báturinn var seldur til Hafnarfjarðar 1950 og hét þar Garðar Brynjólfsson G.K. 246. Var seldur til Grindavík haustið 1951 og gerður þaðan út til 1957. Eigandi og formaður í Grindavík var Ragnar Jóhannsson, Bjargi. Hét báturinn þá Farsell G.K. 246. 1952 var sett í báttinn 68 ha. Buda dieselvél. Hann var seldur til Reykjavíkur 1957 og hét eftir það Farsell R.E. 34 og síðar Farsell S.H. 96 og var þá gerður út frá Ólafsvík. Báturinn sökk út af Rifi á Snæfellsnesi, 31. júlí 1963. Menn björguðust.

Porbjörn G.K. 540

Smiðaður í Hafnarfirði 1946. Eik. 43 brl. Vél: Lister dieselvél, 160 ha. Hét upphaflega Ásdis G.K. 22. Eigandi var Gisli Súrsson h/f, Hafnarfirði. Báturinn var seldur Hraðfrystihási Þórkötluðstaða h/f, Grindavík, 16. nóvember 1953. Hann var gerður út frá Grindavík til ársins 1959 og hét þá Þórbjörn G.K. 540. Formaður var Ingólfur Karlsson. Báturinn var seldur út í Garði í Gerðahreppi 1959. Þá var sett í hann 240 ha. G.M. dieselvél. Hét hann þá Stafnes G.K. 274. Báturinn var gerður út frá Keflavík á árunum 1962-1970 og hét þá Kristjana K.E. 62. Eftir það var hann seldur til Reykjavíkur og hét Ólver R.E. 40. 1972 var sett í báttinn 305 ha. Kelvin Dormann dieselvél. Báturinn var seldur til Ólafsvíkur 1973 og hét þar Ólver S.H. 240. Hann var talinn ónýtur og tekinn af skrá 1976.

Porgeir G.K. 22

Smiðaður í Danmörku 1946. Eik. 39 brl. Vél: Alpha diesel, 135 ha. Eigandi Hraðfrystihús Þórkötluðstaða h/f, Grindavík, frá 23. febrúar 1955. Formaður Guðmundur Karlsson. Báturinn var seldur til Voga í Vatnsleysustrandarhreppi 1959 og hét eftir það Ari G.K. 22. Hann var talinn ónýtur og tekinn af skrá 1963.

Guðjón Einarsson G.K. 161

Smiðaður í Danmörku 1948. Eik. 42 brl. Vél: Grenaa diesel, 150 ha. Báturinn var einn svonefndra Norðursjávarkúttra, sem keyptir voru til landsins á sjötta áratug nýliðinna aldar. Kom til Grindavíkur frá Esbjerg í janíar 1956. Eigendur voru Guðjón Sigurgeirsson, Vorhúsum og Sigurgeir Guðjónsson, Hlíð. Nokkrar endurbætur fóru fram á bátnum 1960 og var þá m.a. sett á hann nýtt stýrishús. 1963 var sett í hann 240 ha. Kelvin dieselvél. Formaður á Guðjóni Einarsyni var Guðjón Sigurgeirsson. Báturinn var gerður út frá Grindavík til ársins 1965. Hann var talinn ónýtur og tekinn af skrá 1966.

Sæborg G.K. 86

Smiðuð í Danmörku 1954. Eik. 49 brl. Vél: G.M. diesel, 240 ha. Kom til Grindavíkur 31. desember 1954 eftir eftirmennilega sjóferð frá Esbjerg. Eigendur voru bræðurnir Guðjón Gislason og Óskar Gislason frá Vik og gerðu þeir Sæborgu út til ársins 1959. Var Óskar formaður bátsins lengst af í Grindavík, en Björgvin Gunnarsson mun hafa verið með hann a.m.k. eitt reknetauðhald. Báturinn var seldur til Hellissands, 31. desember 1959. Hann var endurmældur 1967 og mældist þá 45 brl. að staerð. Hét þá Sæborg S.H. 7. 1969-1971 var Sæborg gerð út frá Olafsvík, en var eftir það seld til Vestmannaeyja og hlaut þar nafnið Reynir V.E. 120. Skipt var um vél í bátnum 1975 og sett í hann 350 ha. Caterpillar dieselvél. Báturinn var gerður út frá Vestmannaeyjum til 1979 en var þá talinn ónýtur og tekinn af skrá.

Merkúr G.K. 96

Smiðaður í Danmörku 1949. Eik. 53 brl. Vél: Grenaa diesel, 150 ha. Keyptur til Grindavíkur frá Esbjerg haustið 1955. Eigendur Einar Dagbjartsson, Ásgarði og Jón Gislason og Sæmundur Jónsson, Baldurshaga. Merkúr var gerður út frá Grindavík til ársins 1959. Formenn voru Einar Dagbjartsson og Sæmundur Jónsson. Báturinn var seldur til Reykjavíkur 1959. 1964 var skráður eigandi bátsins Kjartan Friðbjarnarson, Reykjavík. Merkúr sökk, 8-9 sjómilur suðvestur af Selvogsvita, 15. október 1964. Áhöfninni, þrem mönum, tökst að komast í gummibjörgunarþát og var síðan bjargað um bord í breska togaramm Real Madrid.

Stella G.K. 350

Smiðuð í Frederikssund í Danmörku 1910. Eik og fura, 34 brl. Vél: Gideon, 26 ha. Tvisigld mótorskonnorta. Var gerð út frá Norðfirði og Akureyri á árunum 1910-1933. Hét þá Stella S.U. 3 og Stella E.A. 373. Allmiklar endurbætur voru gerðar á bátnum árin 1914, 1920 og 1927. Var hann þá bæði lengdur og endurnýjaður að hluta. Árið 1917 var sett í hann 65 ha. Bolinder vél í Gautaborg. Þá var hann sagður 43 brl. að staerð. Báturinn var endurbýggður á Norðfirði árið 1934 af Pétri Wigelund, skipasmíð. Mældist hann eftir það 64 brl. að staerð og var með nýri Wichmann vél, 120-140 ha. Eftir endurbýgginguna var báturinn gerður út frá Norðfirði í two áratugi og hét Stella N.K. 61. 1947 var sett í bátni Ruston dieselvél, 200 ha. Stella var seld Útgerðarfélagi Grindavíkur h/f, 14. desember 1954. Hét eftir það Stella G.K. 350. Formaður bátsins í Grindavík var lengst af Gunnar Gislason frá Vik en einnig voru með hann þeir Sigurpáll Adalgeirsson og Einar Jónsson. Stella sökk, 10-15 sjómilur norður af Eldey, 28. ágúst 1962. Skipverjar, fimm að tólu, komust í gummibjörgunarþát og var skönnmu síðar bjargað um bord í Flóaklett G.K. 430 frá Hafnarfirði.

Pórkatla G.K. 97

Smiðuð í Svíþjóð 1946. Eik. 67 brl. Vél: Skania, 180 ha. Báturinn var skráður í Keflavík, 3. júlí 1946 og hét Hulda G.K. 97. Seldur 1947, Tangabátum um h/f, Vestmannaeyjum. Var gerður út frá Eyjum til 1956 og hét þá Þorgeir goði V.E. 34. Hraðfrystihús Þórkötlustaða h/f, Grindavík, keypti bátinn 4. janúar 1957 og hét hann eftir það Pórkatla G.K. 97. Formomaður í Grindavík var Erling Kristjánsson. Báturinn strandaði við Höpsnes, 27. nóvember 1959 og eyðilagðist. Áhöfnin, átta manns, bjargaðist í gummibjörgunarbíti til lands.

Þorsteinn G.K. 15

Smiðaður í Svíþjóð 1946. Eik. 50 brl. Vél: Polar dieselvél, 170 ha. Var gerður út frá Dalvík til 1956 og hét þá Þorsteinn E.A. 15. Seldur Hraðfrystihúsi Þórkötlustaða h/f, Grindavík, 20. september 1956. 1960 var sett i bátinn 280 ha. M.W.M. dieselvél. H.P. gerði bátinn út frá Grindavík til ársins 1972. Hét hann þá Þorsteinn G.K. 15. Formenn voru Sigmundur Guðmundsson, Karl Simonarson, Sæmundur Jónsson, Páll Árnason, Guðmundur Finnsson og Svanur Jónsson. Báturinn var seldur Önundi Kristjánssyni, Raufarhöfn, 1972 og hefur verið gerður út frá Raufarhöfn síðustu þrjá áratugina.

Hafðis G.K. 20

Smiðuð í Hafnarfirði 1946. Eik. 43 brl. Vél: Lister diesel, 160 ha. Var gerð út af eigendum í Hafnarfirði á árunum 1946-1956. 1954 var sett i bátinn 240 ha.G.M. dieselvél. Hafðis var seld til Grindavíkur 1956. Kaupandi var Valur h/f. Gerð út frá Grindavík til 1958. Formenn voru Einar Símonarson og Bjarni Þórarinsson. Báturinn var seldur til Gerðahrepps í Gullbringusýslu 1958. 1965 var sett í hann 240 ha. G.M. dieselvél. Báturinn er nú skráður í Garði og heitir Hölmsteinn G.K. 20.

Arnartindur G.K. 212

Smiðaður í Hafnarfirði 1955. Eik og fura. 4,25 brl. Vél: Lister, 16 ha. Eigendur voru bneðurnir Karl G. Karlsson, Ási og Guðjón og Ingibergur Karlssynir, Karlkála, Grindavík, frá 1. júlí 1955. Arnartindur föst í landhöku á Jírngerðarstaðasundi í miklu brimi, 2. febrúar 1961. Þrír menn voru á bátnum. Einn först, en skipverjum á m.b. Ólafi G.K. 33 tókst að bjarga tveim mönnum við mjög erfðar aðstæður.

Ólafur G.K. 33

Smiðaður í Danmörku 1933. Eik og fura. 21 brl. Vél: Tuxham, 76 ha. Var gerður út frá Vestmannaeyjum á árunum 1934-1949 og hét þá Óðien V.E. 317. Seldur til Voga í Vatnsleysustrandarhreppi 1949 og hét þar Ágúst Guðmundsson G.K. 95. 1953 var sett í bátinn 150 ha. G.M. dieselvél. Báturinn var seldur til Keflavíkur 1957 og hét Ólafur K.E. 49. Seldur Einari Dagbjartssyni, Guðmundi Dagbjartssyni og Gisla Jóhannssyni, Grindavík, 1960. Var gerður út frá Grindavík til 1964 og hét þá Ólafur G.K. 33. Formaður var Einar Dagbjartsson. Báturinn var gerður út af eigendum í Ólafsvík og Sandgerði frá 1964-1973. Hét hann þá Ólafur S.H. 160 og síðar Árni Ólafur G.K. 315. 1972 var sett í bátinn Scania Vabis dieselvél, 230 ha. 1974 var báturinn skráður í Garði í Gullbringusýslu og hét þá Sveinn Guðmundsson G.K. 315. Hann var tekinn af skrá 1992.

Hrafn Sveinbjarnarson G.K. 255

Smiðaður í Danmörku 1957. Eik. 56 brl. Vél: Alpha diesel, 280 ha. Eigandi Þorbjörn h/f, Grindavík. Formenn Sigurður Magnússon, Björgvin Gunnarsen, Willard Ólason o.fl. Seldur 1965, Sverri Vilbergssyni og Ólafi R. Sigurðssyni, Grindavík. Hét báturinn þá Hrungnir G.K. 355. Báturinn var seldur til Eyrarbakka 1967 og hét eftir það Jóhann Þorkelsson Á.R. 24. 1975 var sett í hann 425 ha. Caterpillar dieselvél. Báturinn strandaði vestan við inn-siglinguna til Eyrarbakka 21. júní 1981 og eyðilagðist. Áhöfnin, fimm manns, bjargaðist í gumiðbýðunarbáti til lands.

Sigurður G.K. 205

Smiðuð í Hafnarfirði 1959. Eik og fura. 11 brl. Vél: P & H dieselvél, 58 ha. Eigendur Ingimar Magnússon og Magnús Þórðarson, Grindavík, frá 26. febrúar 1959. Báturinn var seldur til Reykjavíkur 1976 og hét þar Magnús R.E. 96 og síðar Villi R.E. 96. 1980 var sett í hann 80 ha. G.M. dieselvél. Seldur til Voga í Vatnsleysustrandarhreppi 1983. Hét þá Sólveig G.K. 89. Báturinn var aftur gerður út frá Grindavík á árunum 1984-1988. Hét hann þá Hrappur G.K. 89 og var í eigu Jóhanns Guðfinnssonar. Báturinn var talinn ómytur og tekinn af skrá 12. desember 1988.

Þorbjörn G.K. 540

Smiðaður í Þýskalandi 1959. Eik. 74 brl. Vél: M.W.M. diesel, 400 ha. Eigandi Hraðfrystihús Þórkötlustaba h/f, Grindavík. 1974 var sett í bátinn Cummins dieselvél, 458 ha. Formenn Þorbjörns voru Þórarinn Ólafsson, Dagbjartur Einarsson, Guðmundur Karlsson, Helgi Ólafsson, Hjálmar Haraldsson, Sigurður Pálsson, Jón Baldursson, Birgir Óskarsson og Arnór Valdimarsson. Báturinn var gerður út frá Grindavík af H.P. til ársins 1989 en var þá af-skráður

Máni G.K. 36

Smiðaður í Danmörku 1959. Eik. 71 brl. Vél: G.M. diesel, 350 ha. Eigandi Hraðfrystihús Grindavíkur h/f, frá 7. janúar 1960. 1963 var sett i bátinn Caterpillar dieselvél, 380 ha. og 1973 var sett í hann vél sömu gerðar, Caterpillar, 425 ha. H.G. gerði bátinn út frá Grindavík til ársins 1989. Formenn voru Simon Þorsteinsson, Gunnar Gislason, Guðlaugur Óskarsson og Jón Elli Guðjónsson. Máni var seldur til Tálknafjardar 1990 en kom aftur til Grindavík ur sama ár og var þá í eigu Visis h/f. Báturinn var seldur til Stokkseyrar 1996 og var gerður út frá Þorlákshöfn til 1999. Hét hann þá Haförn Á.R. 115. Báturinn heitir nú Máni G.K. 36 og skráður eigandi er Jón Ragnar Magnússon, Njarðvík.

Pórkatla G.K. 97

Smiðuð í Íslandi 1960. Eik. 74 brl. Vél: M.W.M. diesel, 400 ha. Eigandi Hraðfrystihús Þórkötlustaða h/f, Grindavík. 1974 var sett í bátinn Cummins dieselvél, 458 ha. Formenn Þórkötlu voru Erling Kristjánsson, Þétur Guðjóansson, Eyjólfur Vilbergsson, Smári Karlsson, Helgi Ólafsson, Jón Ásgeirsson og Jón Baldursson. Báturinn var gerður út frá Grindavík af H.P. til ársins 1989 en var þá tekinn af skrá.

Gísli Jónsson G.K. 30

Smiðaður í Íslandi 1960. Stál. 139 brl. Vél: MAK dieselvél, 500 ha. Kom til Grindavíkur 5. júlí 1960. Eigendur voru braðurnir Guðjón, Óskar og Jón, Gislasonir frá Vík og Sæmundur Jónsson, Baldurshaga. Gísli Jónsson var fyrsti stálbáturinn, sem smiðaður var fyrir Grindvikinga. Eftir síldveiðiúthald fyrir Norður-og Austurlandi var hann seldur Búlandstindi h/f. Djúpavogi (i október 1960) og hét þá Sunnudindur S.U. 59. Báturinn var lengdur í Noregi 1966 og mældist eftir það 185 brl. að stærð. 1972 var sett í hann 830 ha. M.W.M. dieselvél. Gerður út af Glettingi h/f, Þorlákshöfn, 1972-1975. Hét þá Jón á Hofi Á.R. 42 og Sólveig Á.R. 42. Var síðan seldur til Stykkishólms og hét þar Sigurður Sveinsson S.H. 36. Báturinn komst aftur í eigu Grindvikinga 1976 og var gerður út frá Grindavík til 1986. Hét hann þá Fjölnir G.K. 17 og eigandi var Visir h/f. Seldur til Sauðárkróks 1986. Hét síðast Röst S.K. 17. Báturinn var tekinn af skrá 1989.

Sigurður Þorleifsson,
hafnarstjóri

Sigurgeir Jónsson,
vigtarmaður

Magnus Guðmundsson,
vigtarmaður

Magnus Magnússon
við talstöðina á
Grindavíkurráðið

Heimildir:

- Hljóðritanir á viðtolum við grindviska sjómenn. - Ól. Rúnar 1970-1990.
- Íslensk sjómannalaunum.
- Íslensk skip. - Jón Björnsson 1990.
- Siglingastofnun Íslands.
- Viðtöl við sjómenn og útvegsmenn.
- Þrautgöðir á rannastund.

Svipmyndir af lífinu um borð í Hrafni Sveinbjarnarsyni GK-255

Karlinn í brúnni Hilmari skipstjóri og verðlaunabikarar sem Skipsáhofnin hefur unnið til.

Bragi Ragnarsson vélstjóri i vaktherbergini.

Á frivaktinni í setustofunni.

Gunnar kokkur búinn að gagna frá í eldhúsínu.

Slakað á í setustofunni.

Siggi Sverris Pjakkurinn.

Grillað utan við Grindavík, Steinar Siggi og Sigurpáll 40 ára.

Hermann með Heineken.

Siggi og Hilmar þór.

Stórar steikur.

Ásgrímur í tölvuleik.

Í tölvuleik, Halldór Ingvi, Siggi, Gunnar og Guðmann.

Haraldur

Med guillax í háðum höndum.

Vertíðarspjall

**Sverrir
Vilbergsson
tók saman**

Vetrarvertíðin 2002 verður ekki sú skemmtilegasta sem menn minnast þegar þeir lita yfir farinn veg. Veður var mjög leiðinlegt mestan hluta vetrar og gæfir því stopular, þó aðelega hjá smærri bátum.

Ég ætla hér á eftir að reyna í fáum orðum, að rekja gang veiðanna frá áramótum og fram í miðjan mai.

Línuveiðar

Veður með línu hjá stórum bátum með beitningavélar hafa á síðustu árum rutt sér til rúms og stöðugt farið væxandi. Nú er svo komið að í flota Grindvikinga eru 12 bátar sem, sem eru búnir þessum vélum og hafa aflabréðgöð þeirra frá áramótum verið góð og koma þeir að

landi einu sinni til tvísvar i viku með aflu sem mjög algengt er að sé 40-60 tonn. Þær vinnslustöðvar sem taka á móti aflu þessara skipa geta því treyst á nokkuð stöðuga vinnslu og að oftast sé nægt hræfni fyrir hendi.

Aflu þessara báta þykir gott hræfni og er talsverður hluti hans fluttur ferskur með flugi á markað erlendis og annað saltar og fryst. Af því að gjarnan kemur upp í hugann hvað þessi eða hinn báturinn hafi landað miklu á vertíðinni má geta þess að margir linubátanna eru búnir að landi 700-800 tonnum af fiski frá áramótum og er þá talað um slægðan fisk. Hjá öðrum linubátum sem að

mestu leiti eru bátar á bilina 6-10 tonn, hafa gæfir verið stíðar og langtínum saman varla verið haegt að lita að sjó en aflabréðgöð verið semileg þegar gefið hefur og nú síðasta mánuðinn göd.

Togveiðar

Fimm togarar eru gerðir út frá Grindavík 3 frystitogarar og tveir isfisktegarar. Aflabréðgöð þeirra frá áramótum hafa verið mjög góð og hafa þeir oftast komið í land með fullfermi þrátt fyrir erfiðar aðstæður á köflum.

Ísfisktegarar hafa svo til eingöngu verið á karfaveiðum frá áramótum og hafa þeir stundað veiðar um hundrað milur frá landi oftast við mjög erfið veðurskilyrði og landað einu sinni i viku og hafa borið að landi milli 600 og 700 tonn hvor frá áramótum. Frystitogarar hafa verið með mjög blandadann aflu og landað einu sinni til tvísvar í mánuði oftast fullfermi.

Auk þeirra fimm togara sem að

framan getur hafa tveir togþátaar

stundað veiðar og haafa þeir oft

náð góðum aflu á stuttum tíma en

skiptingin í aflanum hefur oft verið

þóagstæð og því er skortur á kvóta

farinn að segja til sin þrátt fyrir að

mikið sé enn eftir af kvótaárinu.

Dragnót

Aðeins 580 tonn var samanlagður aflu dragnótábáta sem lönduða í Grindavík í vetur og kom reynrar mest af þeim aflu af þeim tveimur bátum sem héðan eru gerðir út á dragnót en miklu færri dragnótábátar hafa komið til að reyna við

þýsuna nú i vor en undanfarid og sennilegt er að kvótamál spili þar stört hlutverk.

Handfæri

Mesti aflu handfærbats á vertíðinni er rúmlega 17 tonn svo ljóst er að ekki hafa allir handfæramenn fengið vena sjóði í sinn hlut frá áramótum.

Net

Aflabrestur glötuð vertíð þetta eru orð sem oft hafa heyst í vetur frá þeim sjómönnum sem stundað hafa netaveiðar. Satt er það að ekki hafa aflabréðin verið gefuleg og eru þeir bátar sem verið hafa á netum mestan hluta vetrar og stundað veiðar af krafti í mesta lagi borið 450 tonn að landi. Þessi lélegu aflabréði í net vekja upp margar

spurningar um hvernig á þessu standi og ljóst er að hluti skýringarinnar er sú að í dag eru notuð net með miklu stærri mörkva en áður til að reyna að sigta stærsta fiskinn frá. Ef við berum saman riðil sem notaður er í dag og riðil sem notaður var t.d. fyrir 10 árum síðan en þá þótti ekki vænlegt að leggja net með stærri mörkva en 7-71/2 tommu í sjó enda var fiskurinn sem fíkkst 5-8 kg fiskur og er þá miðað við óslagðan fisk og var það talinn hefðbundinn nefatiskur þau 25 ár sem ég var á sjó en á síðustu árum er þessi stærð af fiski kölluð kób. Kvótalitil skip, dýrar aflaheimildir og herra verð fyrir stærstu fiskana hafa gert það að verkum að á síðustu 4-5 árum hafa menn lagt sig meira og meira fram við veiða bara stærsta fiskinn og jafnt og þétt hefur veiðin farið minnkandi hvort sem menn eru búnir með hann eða ekki.

Á sjóunda áratugnum fóru menn að veiða mjög stórrann þorsk í nót og í nokkur ár var honum mokað upp svo mjög að stundum hafðist ekki undan að vinna þann aflu sem á land barst og var hluti hans því settur í mjólvinnslu. Á þeim árum heyrðist frá sumum fiskifraðingum þjóðarinnar að þessar veiðar viera i lagi vegna þess að þessi fiskur gæfi ekki mikð af sér þrátt fyrir að gotan í honum væri allt að 8-10% af þunganum.

EKKI LEIÐ Á LÖNGU FRÁ ÞESSUM VEIÐUM OG ÞAR TIL FÓR AÐ HALLA UNDAN FÆTI I ÞORSKEIÐUM ÞJÓÐARINNAR SEM ENDAÐI SVO MEÐ SETNINGU KVÓTAKERFIS ÞEGLAR MENN VORU SAMMÁLA UM AÐ STEFNDI I PROT OG EITTHVAÐ RÓTTAEKT ÞYRFI AÐ GERA.

Undanfarin ár hefur oft komið upp í huga minn hvort sá fiskur sem var talinn réttidrápur á sjóunda áratugnum hafi kannike halddi uppi hrygningunni á þeim tíma vegna þess að hrögnum úr honum voru

skipti í mörg ár var skipað út frosnum afurðum frá Grindavík og vonandi verður aukning á því þegar fram liða stundir.

Brimvarnargarðar

Eins og allir hafa væntanlega tekið eftir hafa staðið yfir miklar framkvæmdir við byggingu brimvarnargarða og hafa þær gengið mjög vel og allt útlit fyrir eins og staðan er í dag að byggingu þeirra verði lokið jafnvel fyrir en atlæð var.

Miklar vonir eru bundnar við þessa framkvæmd og er það trú manna að örði innan hafnar í miklum brumum minnki til muna og öryggi skipa í höfninni muni því verða mun betur tryggt en áður.

Niðurlag

Ég hef hér að framan reynt í örfáum orðum að fara yfir gang mál að liðinni vertíð og vona að þó hafið haft eitthvað gagn af þó erfitt sé orðið að tala um einhverja vertíðarstemmingu í því gjörbreyttu umhverfi sem vertíðartímum hefur tekið að sig. Keppni um aflakóngsstítil og annar metingur sem gerði þennan tíma skemmtilegan er nú bara til í minningunni.

Að síðustu vil ég nota þetta tekið til að óska öllum sjómönnum og fjölskyldum þeirra til hamingju með sjómannadaginn.

Orsakakeðja

Eftir Dr. Guðrúnú Pétursdóttur forstöðumann Sjávarútvegsstofnunar HÍ

Í þessari grein ætla ég að gera öruggismál sjómanna að umtals-eini, enn eina ferðina, og rifja upp þá staðreynd að öryggi byggir á mör gum þáttum. Slys eiga sér sjaldan eina orsök, heldur er það röð atburða og samverkandi þáttu sem leiðir loks til þess sem við köllum slys. En slys er reynðar óheppilegt orð, því það leiðir hugann að islynni og ber með sér merkingu um tilviljun, eitt hvad sem ekki hafi mátt sjá fyrir og sé þess vegna erfitt að fyrirbyggja. Hlò ótreiknanlega. Hér vil ég færa rök fyrir því að þáttur til-viljunar sé ofmetinn og að það gefi í raun skýrari mynd að líta á fleiri þætti atburðarrásarinnar sem orsök. Orsókin er sem sagt ekki ein, - hún er keðja gerð úr mör gum blekkjum.

Fiskveiðar hættulegasta at-vinnugreinin

Fiskveiðar eru einhver hættulegasta atvinnugrein i heimi. Má segja að þetta liggi í hlutarins eðli því manneskjan er dýrategund, sem lifir og hrærst á landi. Henni er bantvænt að vera algelega umlukin vatni, sem sérst best á því að folk getur druknað í sundlaugum og jafnvel i baðkerinu heima hjá sér. Um boð i skipi þurfa menn að ganga til verka á þílfari, sem er á stöðugri hreyfingu, oft sleipt og opíð fyrir veðri og vindum. Starfs-aðstaður eru erfíðar sem getur valdið viðvarandi líkamlegri streitu og langvarandi þreytu, sem enn versnar ef vinnutimi keyrir úr hófi. Þreytan ein og út af fyrir sig eykur á slysaheftu og það sama gerir kuld. Þegar það við bentist að farmur getur slegist til i skipini, lagst út i síður og raskað stöðugleika þess, eykst hættan á slagsíðu eða veltu og að menn falli fyrir boð.

Við fiskveiðar þurfa menn oft að inna af höndum flókin verk án þess að hafa fengið til þess mikla þjálf-un eða greinargöðar og skýrar leið-

Dr. Guðrún Pétursdóttir ráðmáður sjómannaðagsins í Sandgerði 1997.

þófði og hálsi og missir fingra og útlíma. Ástaða er til að ætla að lengra en til nánastu atvika slysa og frumforsendur þeirra greindar. Þetta getur komið að góðum notum til að bera kennsl á hver zetti að gripa til aðgerða, og þá hvaða aðgerða, til að hindra að viðlika slys eða óhapp endurtaki sig.

Reasons-likanið er samsett úr nokkrum spjöldum, sem geta verið breytileg eftir aðstaðum. Á spjöldunum eru göt, sem geta staðist á þannig að geislí naer að skina gegnum alla stæðuna. Ef það gerist verður slys. Ef eithvert spjald hindrar geislann verður ekki slys. Fyrsta spjaldið (nest sprengjunn) sýnir þær varnaraðgerðir sem hefðu átt að draga úr afleiðingum hásalegur verknadur) og missir um leid jafnvægið vegna óvzentrar hreyfingar skipsins; hann fellur á vindu, sem ekki er með viðeigandi hlif (variðarráðstöfun).

Skráning og orsakir slys

Ýmsar þjóðir halda tilhóulega góðar skrár um dauðaslys á sjó, sem sýna svo ekki verður um villst að þessi starfsgrein er mun hættulegri en flestar aðrar. Til dæmis má nefna að á undansfönum áratug var dánartala fiskimanna í Ástralíu 18 sinnum haetti en þeirra sem á landi vinna, í Danmörku var dánartalan 25-30 sinnum haetti, í Bandaríkjum 40 sinnum haetti. Hafa beri huga að skráning og greining dauðaslysa og vinnuslysa á sjó er yfirleitt mjög breytileg milli landa og nákvæmur samanburður milli þjóðum því erfíður. Það er þó ljóst að algengasta dánarorsök sjómanna er við það að skip farast. Nest því kemur fall manna útbyrðis og að þeir kremjist undir þungum hlut. Það er líka við algengt að menn drukni í höfn. Algengustu skráðir áverkar sem miða verða fyrir á sjó eru handlegs- og fötbrot, áverkar

Reyndar er oft litio á tjón á skipum eða áverka á skipverjum sem óhákvæmilega og ófyrirsjánlega afleiðingu varasamra vinnaðstæðna til sjóss. Samt er það oftast svo að það er samfella kringumstæðna og atvika, sem leiðir til óhappi eða slyss. Ein gagnleg aðferð til að greina og ákvæða hvernig óhapp verða, og til að leggja áherslu á þá flóknu atburðarás, sem oft liggar að baki óhappi eða slysi, er að beita svokölluðu Reasons-likani til greiningarinnar, sem kennt er við enska professorinn James Reason við háskólam í Manchester.

I þessu likani (sjá mynd) er litio lengra en til nánastu atvika slysa og frumforsendur þeirra greindar. Þetta getur komið að góðum notum til að bera kennsl á hver zetti að gripa til aðgerða, og þá hvaða aðgerða, til að hindra að viðlika slys eða óhapp endurtaki sig.

Reasons-likanið er samsett úr heilsutjóni með jafnaðarged, sem starfsmenn atvinnugreina í landi mundu telja ópolandi. Athuganir á Íslandi hafa leitt í ljós, að þótt dauðaslysum á fiskiskipum virðist fara flekkandi, verða 8-10% sjómanna fyrir áverkum á hvert og raunar um 15% togarasjómanna. Einnig virðist haettan á slysum aukast með lengri starfsaldri: Sjómanni, sem hefur verið lengur í starfi en tju ár, virðist prisvar sinnum haettara við banaslysi en nýliða. Hugsanleg skýring gæti verið sú, að reyndar sjómönnum sér fremur falin hin haettalegri störf og haetti fremur til að taka áhættu, eða það að hinri yngri í áhöfninni sér líklegri til að hafa fengið þjálfun í slysvörnum og njóti þess í meiri farseldi í störfum sinum.

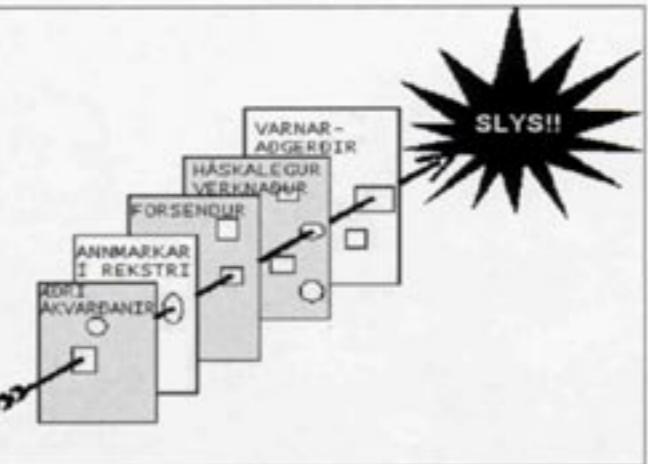
Orsakakeðja

Eins og sagt var í byrjun gefur orðið Þslysi til kynna að um sé að ræða einangruð og ófyrirséð atvik.

Dr. Reason bendir að oft skjálist þessum aðilum í ákvörðunum sínum með þeim afleiðingum að til staðar er óvirkur ágalli, sem blundar undir niðri og biður þess að hásalegur verknadur sé framinn og býður þannig slysimu heim. Ef variðarráðstafanir kerfisins virka eins og til er ætlast, hafa ýmsir agnir verið sniðir af og áhrif hins hásalegura verknadara verða takmörkuð. Ef variðarráðstafanir virka ekki getur slysið orðið hörmulegt. Likanið sýnir glöggjum þýðingu þess að draga úr ágöllum i öryggismálum og helst eyða heim.

I likanum kæmi þetta fram í ferri og/eða minni götum, sem þannig dregi úr líkendum á slysi. Reasons-likanið er sérstaklega gagnlegt teki til að sýna fram á hvernig margþættar ástaður geta legið að baki slysi.

Hér á eftir er sett upp imyndað dæmi, samið á skrifstofu Alþjóðavinnumálastofnunarinnar ILO, til að sýna hvernig nota má Reasons-likanið til að greina hvernig slys verður á togara, sem leiðir til þess að einn skipverja missir handlegg-reglur viðkoenandi lands gera ekki kröfum til að nýliði um boð verði að undirgangast öryggishjálfun (reglugerð), útgerðarmáðurinn gerir ekki kröfum til þessa heldur

og hann missir handlegginn áður en tekst að stöðva spilið. Sjómáðurinn hefur misst handlegginn ekki aðeins vegna óvarinna tekja á dekki eða óaðgætni, heldur líka vegna samverkandi keðju mistaka margra aðilja: hans sjálf, skipstjórans, útgerðarmannsins, reglugerðarhöfundarins og löggjafans - öll götin á spjöldunum felli i beina linu.

Ofangreint dæmi sýnir að ráðstaf-

anir til að hindra slys og vernda heilsu sjómennsins verður að gera á ymsum stigum. Að auki þarf að gefa gaum að því hvernig helst verður dregið úr alvarlegum afleiðingum slysa. Í dæminu hér að ofan er til dæmis að finna bædi óvirkar

og óvirkar ófyrirmynd um bæti starfsumhverfi og öryggi sjómanna.

Eg árna íslenskum sjómönnum heilla á sjómennadaginn 2002 og óska þess að íslenskur sjávarútvegur próist hrati í att til betra öryggis og að íslendingar geti orðið óðrum þjóðum góð fyrirmynd um bæti starfsumhverfi og öryggi sjómanna.

**Sendum sjómönnum,
fiskvinnslufólk og öðrum
Grindvíkingum fiamingju- og
heiðlaóskir á sjómennadaginn**

VÍSIR
FÉLAG SKIPSTJÓRNARMANNA
Á SUÐURNESJUM
Hafnargötu 90 - 230 Keflavík - Sími 421-4942

Bæjarstjórn Grindavíkur og Hafnarstjórn

**SENDIR SJÓMÖNNUM, FISKVINNSLU-FÓLKI
OG ÖDRUM GRINDVÍKINGUM
HAMINGJU- OG HEILLAÓSKIR
Á SJÓMANNADAGINN.**

Sjónvarpsdagsblat Grindavíkur

*Sendum sjómönnum,
fiskvinnslufólki og öðrum
Grindvíkingum hamingju- og
heillaóskir á sjómannadaginn*

HITAVEITA SUÐURNESJA hf.

Sjónvarpsdagsblat Grindavíkur

TRAWLEX

Nyr togvir!
DYFORM starfish
med plánskráðum stálþjáru

Allt fyrir togveiðarnar

Hafðu samband við sölumenn

Ísfell-Netasalan

Fiskalðið 14 • 101 Reykjavík • Sími: 5200 800 • ísfell@ísfell.is • www.ísfell.is

Þann 18. janúar síðastliðinn voru 50 ár frá því þegar Grindvikingur GK 39 fórst þegar hann strandaði í Nesinu. Með skipinu fórst allir, fimm skipverjar, sem á því voru. Á þessum tíma var Grindvikingur stærsta og öflugasta skip Grindvikinga og jafnan í fremstu röð um aflabréði þess tíma. Skipið var smíðað á Akranesi 1947 fyrir útgerðafélagið Ingólf sem margir í Grindavík áttu hlut í þar á meðal hluti áhafnarinnar.

Aðstendendum Sjómanna-dagsblaðs Grindavíkur finnast átæða til að minnast atburðarins og votta virðingu þeim sem fórust og lifandi attingjum þeirra og vinum.

Í minningu skipverjanna sem fórust með Grindvíkingi G.k. 39, þann 18. janúar árið 1952

Í dagblaðinu Timinn segir meðal annars þetta um slysíð þann 20. janúar árið 1952.

Þau hörmulegu tildindi hafa gerst, að vélbáturninn Grindvikingur fórst við landtökum í Grindavík, er hann var að koma úr röðri í fyrrkvöldi í hvóssu hriðar-veðri....Grindvikingur var stærsti báturninn í Grindavík, 66 smálestar, hið besta skip.

Grindavíkurbátar fóru í röður í góður veðri, hægri, austlegri ár um klukkan sex og sjö, að fólk í Grindavík sá bál kynnt á strönduðu skipi rétt utan við vitann í Þórkötluðabarnesi. Vedor var þá mjög dimmt og bylur, en bálið sást, er aðeins rofaði til milli élja.

Hinir tveir komu að landi í Sandgerði í gærmorgun.

Þeir sáu hann síðast

Enginn veit með vissu hvernig það atvikaðist, að Grindvikingur fórest. Báturninn var enn að draga línu sina, þegar vélbáturninn Búi, er átti línu í námunda við hann fór heim á leið um klukkan 3 á föstudag.

Mun Grindvikingur þá hafa átt talsvert ódegrið af sinni. - Talstöð Grindvikings mun hafa verið í ó lagi, enda heyrðist aldrei til hans.

Bál á strönduðu skipi

Síðan veit enginn um ferðir bátsins fyrr en milli klukkan sex og sjö, að fólk í Grindavík sá bál kynnt á strönduðu skipi rétt utan við vitann í Þórkötluðabarnesi. Vedor var þá mjög dimmt og bylur, en bálið sást, er aðeins rofaði til milli élja.

Aðeins myrkur

Björgunarsveit fóð þegar af stað úr Grindavík og komst eftir vegumum í áttina til Þórkötluðarhverfis

og síðan gangandi niður í nesið, þar sem vitinn er. Þar var á ekki að sjá, nema myrkur og dimmivöðri, ekki bál undan landi og ekki skip, enda land og ekki skip, enda síðst varla út úr augum. Nokkru síðar fannst reikið úr bátnum í fjörunni.

Hefur verið á leið til hafnar

Þannig hagar til við Þórkötluðabarnes, sem einnig gengur undir nafnini Höpsnes (að vestanverða), að mjög aðþjópt og grynnkar ért við snarbrattan marbakkann, þegar komið er upp að landi. Uppi við ströndina er hinsvegar störgrytt og skerjött og einnig óhreint í brimi dýpra undan á þessum slöðum. Grindavíkurbátar taka land við þennan viti í Þórkötluðabarnesi og beggja svo vestur fyrir það, norður í Höpið, og er fremur stutt, um tveggja kilómetra leið, inn á Höpið, þar sem Höfnin er. Er því ljóst að Grindvikingur hefir verið

Við vissum það, að um morguninn slitnaði línan nokkuð oft hjá honum og dróst drátturinn því meira hjá honum, en þó slitnaði hjórum sinnum hjá okkur og í síðasta skipti, er eitt bjóð var eftir, týndum við linunni alveg. Fórum við

á leið til hafnar, er hann strandaði í dimmviðrinu.

Fimm sjómenn horfir

Með skipinu hafa farist fimm vaskir sjómenn, fjórir úr Grindavík og einn af Vestfjörðum. Úr Grindavík voru: Jóhann Magnússon skipstjóri, Hermann Kristjánsson, Þorvaldur Kristjánsson og Bergmann Árnason. Fimmiði maðurinn á bátnum var af Vestfjörðum, en kom til vertiðar í Grindavík, og var blaðinu ekki kunnugt um nafn hans í gækveldi. Allir munu mennir hafa verið ókvæntir nema Þorvaldur, er átti konu og eitt barn.

Stærsti bátur Grindavíkur

Vélbáturninn Grindvikingur var 66 smálestar að stærð, traustur og biður bátur. Var hann byggður á Akranesi 1947 og var eikarskip með 200 hestafla Listervél. Hann var stærsti báturninn í Grindavík og jafnan í fremstu röð um aflabréði.

Frásögn skipstjórans á Búa frá Grindavík

Tveir Grindavíkurbáturnanna Búi og Týr, komu til Sandgerði í gærmorgun eftir sjóferð af miðum Grindavíkurbátnum. Bladamaður frá Timanum átt í gær viðtali við Magnús Guðmundsson, skipstjóra á Búa, sem er reyndur og duglegur skipstjóri, er röð hefur úr Grindavík árum saman.

Vorur Grindvikingi samskipa

Þetta er eitt mesta rok, sem ég hef verið á sjó, sagði Magnús. Við rennum um klukkan fjögur í góðu veðri, tilhöfulega hægri austanlæri átt. Um klukkan 8.30 að morgni fórum við að draga og gekk það vel í fyrstu, en versnadi eftir því, sem á daginn leið, þegar fór að hvessa og dimmu með byl. Við vorum Grindvikingi samskipa og sáum alltaf til hans, þar til dimmdu svo að föstudaginn, að ekki varð legur séð frá bátnum að ráði. Eftir það urðum við Grindvikings ekki varir.

Línan slitnaði

Við vissum það, að um morguninn slitnaði línan nokkuð oft hjá honum og dróst drátturinn því meira hjá honum, en þó slitnaði hjórum sinnum hjá okkur og í síðasta skipti, er eitt bjóð var eftir, týndum við linunni alveg. Fórum við

Mb. Grindvikingur ferst með 5 mönnum

Þau bermulega tildindi gerðust föstudagskvöldi 18. janúar a.l., að vélbáturninn Grindvikingur flæst við landtökum í Grindavík, er hann var að koma úr röðri. Hvassviði var, hríðarvefur og myrkur, er aðalsíði vildi til. Strandari báturnar á Þórkötluðabarnesi, aðeins tveggja kilómetra vegar af Vestfjörðum. Voru þeir þessir: Jóhann Magnússon, skipstjóri, Guðmundur Hermann Kristjánsson, vellstjóri, Þorvaldur Kristjánsson, Sigfús Bergmann Árnason og Valgeirsson.

Grindvikingur var stærsti báturnar í Grindavík, 66 smálestar. Hann var eikarskip, smíðaður á Akranesi 1947.

Lík skipverja hefur illi rekist. Þann 28. janúar fór fram minningarathöf i Grindavík og síðar þá fylgjur skipverja, er það voru. Lík hins firmissa, Valgeirssonar, var flutt norður í heimarsvæti hans, Árnasshrepp, og jarðsett Jay.

Jón Baldvinsson aðstoðar
Um klukkan sex kom til okkar báturninn Týr, sem er allmílkur stærri en okkar, og er með dýptarmelir. Ætlaði hann þá inn, en hætti við að síðum dimmivöðri og ilgs sjólags. Mældi Týr 23 faðma dýpi á staðnum og af því verður séð, að við höfum verið þarna um 20 minútum ferð undan Grindavík. Andæfðu nú bátnarinn þarna, og mun hafa borji allmikið undan landi, er togarinn Jón Baldvinsson, sem var á heimleid frá Bretlandi, kom til hjálpar.

Af Búi og Tý er að síðan að segja, að þeir voru í fylgd með togaranum og varðskipinu Ægi, sem einnig var að leiðbeina bátnum Jóni Valgeir til hafnar. En hann hafið beiðið um miðun og aðstoð til að komast í landvar.

Gekk skipunum vel, þótti seint sektist ferðin vestur fyrir Reykjavík, en ekki varð að bátnum og skipverjar heilir á húfi, en þreyttir og syfjádir, er þeir náðu landi í Sandgerði í gærmorgun.

Við vorum Grindvikingi samskipa og sáum alltaf til hans, þar til dimmdu svo að föstudaginn, að ekki varð lengur séð frá bátnum að ráði.
Eftir það urðum við Grindvikings ekki varir.

Allt á einu bretti!

Til linu- og grásleppuveiða

Eitt elmtal • Ett götus • Ett sending

Ísfelli-Netasalan

Fiskelod 14 • 101 Reykjavík • Sími 3200 500 • ísfelli@ísfelli.is • www.ísfelli.is

*Sendum sjómönum,
fiskvinnslufólki og öðrum
Grindvíkingum hamingju- og
heillaóskir á sjómannadaginn*

VATTRYGGINGAFÉLAG ÍSLANDS

Hér bíður enginn eftir þjónustu

Vardan er vottæk fjármálaþjónusta sem veitir þér persónulega og sveigjanlegra þjónustu á lílum svínum. Í Vörðunni færð þú greiðsluþjónustu sem losar þig við óþára bíradir og gluggapóst á meðan þú nýtur þess öruggis að hafa til fjármálin á einum stað.

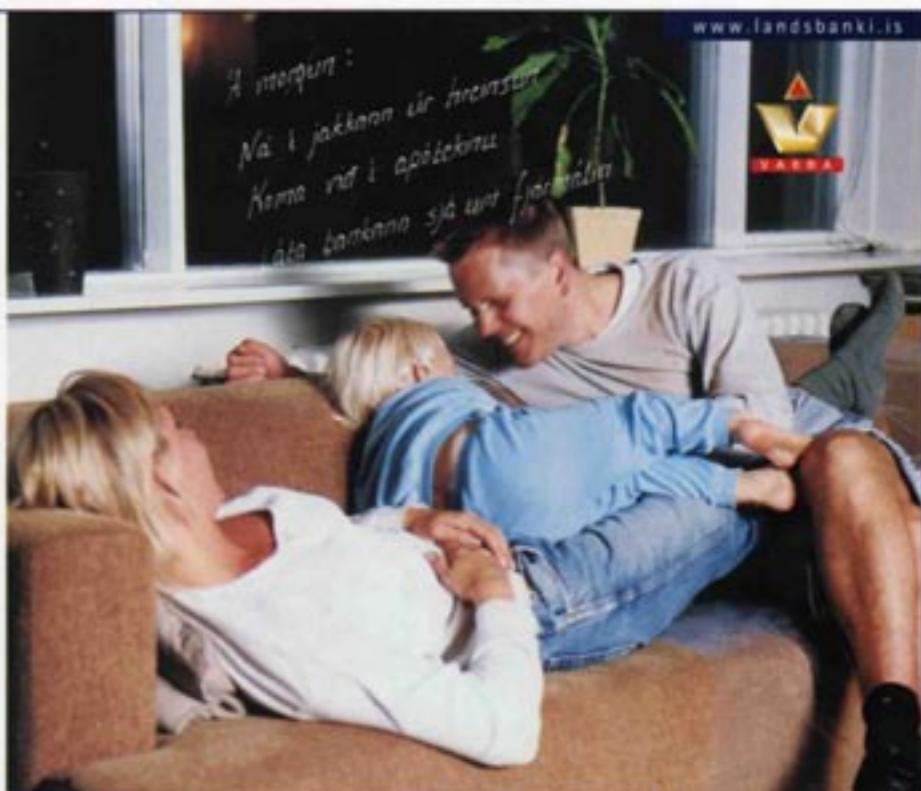
Vörðuhélar eru traustir viðskiptavinir og eiga því kost á fjölbreyttum lánamöguleikum. Auk fjölbreytra tilboda og fríröndu færð þú gullkreditkort og gulldebettkort sem tryggja þér þjónustu um allan heim og veita m.a. punkta hjá Vildarklúbbi Flugleiða.

Nýttu þér einstaka þjónustu Vörðunnar og láttu bankann sjá um fjármálin.

Vardan er alvöru þjónusta fyrir alvöru fólk.

Málmálasteinn 5400 80000 | Útskrift 8.07.10

Landsbankinn
Betri banki

*Sendum sjómönum,
fiskvinnslufólki og öðrum
Grindvíkingum hamingju- og
heillaóskir á sjómannadaginn*

ÞORBJÖRN FISKANES

SÍMI 420 4400 - FAX 420 4401

*Sendum sjómönum og fjölskyldum þeirra
hátiðarkveðjur á sjómannadagi*

Sjómannasamband
Íslands

Sjómannafélag
Reykjavíkur

Gummibátapjónustan

HÚSASMIÐJAN

Grindavík - SÍMI 426 7500

FISKMARKADUR
SUÐURMØRSJA

KROSSHÚS
NETAGERÐ

*Sendum sjómönum,
fiskvinnslufólk og öðrum
Grindvíkingum fiamingju- og
heillaóskir á sjómannadaginn*

Bestu pizzur á Íslandi

*Sendum sjómönum, fiskvinnslufólk
og öðrum Grindvíkingum fiamingju-
og heillaóskir á sjómannadaginn*

BAKARÍ

GERDAVELLIR 17
240 GRINDAVÍK
S: 426-8111

Ávalst nýbakað - Ávalst ferskir
Beint úr ofninum - Bakað fyrir þig

Óskum áhöfn og útgerð BYR VE-373 til hamingju með nýja STG Fjölískerfið

... og við bjóðum ykkur velkomin í hóp yfir 35 ánægðra viðskiptavina sem allt frá 1997 hafa valið þessa gerð ísvéla til kælingar á öllu hráefni bæði í veiðiskipum og í landvinnslu, allt frá Suður Afríku til Íslands!

Án efa framtíðin í allri kælingu og ísun til sjós og í landvinnslu!

* STG Fjölískerfið byggir á íslensku hugviti og er að langmestu leiti hannað og framleitt á Íslandi af STG ÍSVELUM, einkafyrirtæki í eigu einstaklinga. STG ÍSVELAR hafa ekki notið neinna opinbera styrka, aðstoðar eða annrarar fyrirgreiðslu íslenskra ríkisbanka eða annara opinberra aðila. Við byggjum á eigin árangri og reynslu.

STG
ÍSVELAR

Sími 587 6005 Fax 587 6004 www.stg.is

* Þykkt og það 5 til 40% ísländska er framleidd samstímis í Fjölískerfi STG Ísvela og tryggir hámarks hagkvænni og öruggar í kælingu og innan á ólli farsku hráefni til sjós og lands!

Sendum
sjómönum
og fjölskyldum
þeirra
okkar bestu
kveðjur
á sjómannadegi

HÉDINN

Stóras 6 • 210 Garðabæ
Sími: 569 2100 • Fax: 569 2101
www.hedinn.is • hedinn@hedinn.is

Kraftmikil og lípur viðgerðarþjónusta

FRAMTAK
BLOSSI ehf

FRAMTAK
VLAÐ-DE REINISHEFÐI
Hverfis 10 • 101 Reykjavík • Sími: 577 4500 • Fax: 577 4510
Netfang: info@framta.is • www.framta.is

- VÉLAVÍÐGERÐIR
- REINNISHEFÐI
- PLÖTUSÍMHÍF
- TURBÍNUVÍÐGERÐIR
- DÍSBLITTLINGAR
- SÓLU- OG MARKARHÓBDI
- VARAHLUTAMÓHNÚSTA
- SÁMAVÍÐGERÐIR OG SÍMIJA

FAGMENN

TÚRBÍNUR

A+

Túrbínur fyrir allar vélar og tæki til lands og sjávar, eignum nýjar og uppgerðar túrbínur. Varahlutir, viðgerðir og ballanseringar.

GARRETT
Turbochargers

TURBONED

PJ Diesel

MITSUBISHI

Turbocharger

IHI

FAGMENN

OLÍUVERK

A+

Sérhæft dieselverkstaði fyrir allar stærðir dieselkerfa til lands og sjávar. Samþyggð oliuverk, stakar dælur, spíssar, fæðidælur o.fl. Oliuverk prófuð og setti í tölvustýrðum BOSCH stillibekk. Viðgerðir, stillingar og varahlutir. Önnumst allt verkið frá upphafi til enda.

DIESEL
KIKI

PJ Diesel

ZEXEL

BOSCH

VELALAND
VÉLASALA • TÚRBÍNUR
VARAHLUTIR • VIDGERÐIR

Velaland ehf • Vagnhöfði 21 • 110 Reykjavík • Sími: 577 4500 • Fax: 577 4510 • E-mail: velaland@velaland.is

*Sendum sjómönum,
fiskvinnslufólk og öðrum
Grindvíkingum famingju- og
heiðlaóskir á sjómannadaginn*

Verkstjóri:
Sími 426-8089

Útgerð:
Sími 426-8640

Hákon EA-250
Vörður PH-4
Oddgeir PH-222
Áskell EA-48

Forstjóri:

Guðmundur Þorbjörnsson

GJÖGUR HF.
HAFNARGÖTU 18

Útgerð - Fiskverkun
Sími: 426-8216

*Sendum sjómönum,
fiskvinnslufólk og öðrum
Grindvíkingum famingju- og
heiðlaóskir á sjómannadaginn*

HÓP HF.
ÆGISGÖTU 1

Framkvæmdastjóri:
Guðmundur Þorsteinsson

Fiskvinnsla
Sími: 420-8000

*Sendum sjómönum,
fiskvinnslufólk og öðrum
Grindvíkingum famingju- og
heiðlaóskir á sjómannadaginn*

BIFREIÐAEIGENDUR

KUHMO

gæðahjólbarðar
frá Kóreu
á góðu verði.

Komdu við eða
hringdu og
pantaðu tíma.

Felgur

Hvítar felgur
Krómfelgur
Álfelgur

Öll hjólbarða-
þjónusta.

HJÓLBARDVERKSTÆÐI GRINDAVÍKUR
SÍMI 426-8397

Merkið tryggir gæðin

Þú veist við hvern þú verslar þegar merkið er Shell.
Afgreiðslumenn okkar eru ávallt til þjónustu
reiðubúnir allt umhverfis landið.

Skipaþjónusta Skeljungs

